

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Β΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1882

ΑΡΙΘ. 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — 'Επιθεώρησις τοῦ 1881. — Οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου, ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Paul de Saint-Victor «Les deux masques.» — 'Ιουλίου Σίμωνος: Ὁ μικρὸς πολίτης — H. Taine, ἀκαδημαϊκός: Φιλοσοφία τῆς τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ. — Ἡ Περουβιανή. — Φιλοσοφικὴ διατριβή. — Ἀρσενίου Οὐτσάι: Ἡ Ῥαφαέλλα.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1881

Τὸ λήξαν ἔτος ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος 1880 ἐκχρεμές καὶ τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα, περὶ οὗ ἐν συντομίᾳ θὰ διαλάβωμεν. Ἐν τῇ πολιτικῇ παλαίστρᾳ ἐμάχοντο κυρίως δύο ἄνδρες, ὁ μὲν σφόδρα συντηρητικὸς καὶ δεσποτικὸς, ὁ δὲ φιλελεύθερος καὶ μύστης τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς παιδείας· ἡ δὲ πάλῃ ἐξήρητο οὐχὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἀλλ' ἐκ τῆς πορείας ἦν ἐμελλον ν' ἀκολουθήσωσιν ἕτερα κράτη μεγάλα καὶ ἐν μικρὸν καὶ σχεδὸν μεμονωμένον. Ὁ Γλάδστων, ἀνελθὼν εἰς τὴν ἀρχὴν, μετὰ τὸν ἐκλογικὸν ἐν Ἀγγλίᾳ θρίαμβον τῶν φιλελευθέρων, ἀνεζωπύρησε τὸ κοιμηθὲν ἐλληνικὸν ζήτημα, σύμμαχον ἔχων τὸν Γάλλον πρωθυπουργὸν Φρεϋσινὲ καὶ ὀλόκληρον τότε γαλλικὸν καὶ ἀγγλικὸν ἔθνος συνεπείᾳ δὲ τῆς ἀνόδου τῶν φιλελευθέρων ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐγένετο ἐν ἔτει 1880 ἡ δευτέρα ἐν Βερολίῳ συνδιάσκεψις.

Ἐν ἔτει 1878 ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Γαλλίας Βάδιγκτων ἐν Βερολίῳ, ὅτε ἀπεκόπτοντο αἱ ἀπαιτήσεις τῆς Ῥωσσίας, ἐνεκα τοῦ τελευταίου κατὰ τῆς Τουρκίας πολέμου, κατάρθωσε νὰ ἐκφρασθῇ ὑπὸ τῆς συνδιασκέψεως εὐχὴ, ὅπως ἡ τελευταία αὕτη κανονίσῃ τὰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὀριά της. Ἡ Τουρκία, συννηθισμένη εἰς τὰς ἀναβολὰς καὶ πολλακίς διὰ

τῆς πολιτικῆς ταύτης πολλὰ ζητήματα κερδήσασα, κατάρθωσε, ὥστε ἐπὶ δύο ἔτη νὰ παίξῃ ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην, ἀναβάλλουσα, ἀρνούμενη καὶ οὐδὲν ὑποσχομένη. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκυβέρνα τὸν τόπον ἀνὴρ συντηρητικὸς, ἔχων ὑπ' ὄψει νὰ κερδήσῃ ἐκ τῆς διαγωγῆς ταύτης τῆς Πύλης, ἡ ὁποία ὄντως ἐπολιτεῦτο ὡς κάλλιστα πρὸς τὸ ἴδιον ἑαυτῆς συμφέρον. Ὁ Βήκονσφηλδ ἐθυσίαζε τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα, ὅπως προσαρτήσῃ τὴν Κύπρον εἰς τὰς ἀγγλικὰς κτήσεις ἡ δὲ εὐχὴ τῶν ἐξ μεγάλων δυνάμεων προσέκρουεν εἰς τὰ συμφέροντα τινῶν ἐξ αὐτῶν. Ἡ Αὐστρία ἀπέκτα τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Ἑρζεγοβίαν καὶ ἔρριπτε τὸ βλέμμα μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης, ἐπομένως ἡ Τουρκία εὔρισκε προφάσεις δι' ἑαυτὴν δικαίας ἀναβολῶν καὶ στρεφодиκιῶν.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε ἡ ψήφος τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ κατέρριψεν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸν πωλήσαντα τὴν Ἑλλάδα ἀντὶ τῆς Κύπρου, ἀνεβίβασε δὲ τὸν φιλέλληνα Γλάδστων ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ὅστις συνεργὸν ἔχων, ὡς εἶπομεν, τὸν Γάλλον πρωθυπουργὸν, κατάρθωσε νὰ γείνη δευτέρα ἐν Βερολίῳ συνδιάσκεψις, ἥτις καὶ ὤρισε ῤητῶς τὰ νέα ἐλληνικὰ σύνορα. Ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ πάλιν ἠρνεῖτο νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν θέλησιν τῶν δυνάμεων, ὅτε κατὰ κακὴν μοῖραν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διεδέξατο ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς

Γαλλίας τὸν Φρεϋσινέ, ὁ ὑπερογδοηκοντούτης Σαιντ-Πλαίρ, ὅστις ἄμα τῇ ἀνόδῳ του ἤρξατο μετὰ φιλόλογικῆς ἀπαθείας γράφων ἐγκυκλίους ἐπὶ ἐγκυκλίων, ὅπως πείσῃ τὸν κόσμον ὅτι πρέπει νὰ περικοπῶσιν αἱ χῶραι, ἃς ὤφειλεν ἡ Τουρκία τῇ Ἑλλάδι. Πεποίθησις ὑπάρχει ὅτι ὁ πονηρὸς Γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς ὠθει τὸν Γάλλον φιλόσοφον εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ἐγκυκλίων του, ὑποσχόμενος αὐτῷ πλήρη ἐλευθερίαν ἐν τῇ Ἀφρικῇ, καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐθώπευε τὴν Αὐστρίαν, σκοποῦσαν ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν Τουρκίαν ἐν Εὐρώπῃ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἄφηνε πλήρη ἐλευθερίαν τῇ Γαλλίᾳ εἰς Τύνιδα, διὰ τοῦ τελευταίου δὲ τούτου διέεσπα καὶ τὴν σύμπνοιαν τῶν δύο δυτικῶν δυνάμεων Γαλλίας καὶ Ἰταλίας.

Οὕτως εἶχον τὰ τῆς πολιτικῆς ἐν Εὐρώπῃ ὡς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἔνεκα τοῦ περὶ ἐπιστρατείας νόμου ὠπλίζετο καὶ ἠνδροῦτο καθ' ἐκάστην· ἀλλ' ἐν τῷ πολεμικῷ ὄργασμῳ, ὁ ὁποῖος κατέλαβεν αὐτήν, αἶφνης ὑπεισηλθεν ἕτερος πολιτικὸς καὶ ἀνέτρεψε τὸν φιλοπόλεμον πρωθυπουργόν. Ἐν τούτοις ὁ διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς διεσάλπισεν, ὅτι θ' ἀκολουθήσῃ τὴν αὐτὴν πορείαν ὡς πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα· ἐζήτησε παρ' αὐτῆς κολοσσαῖα δάνεια, πάνθ' ὅσα δ' ἐζήτησεν ἐδόθησαν αὐτῷ ἀσμένως ἐπὶ τῇ ἐλπίδι προσεχοῦς πολέμου. Ἀλλ' ὁ πρωθυπουργὸς ἡμῶν συνεφώνει μὲν ἀφ' ἐνὸς μετὰ τοῦ Γερμανοῦ πρίγκηπος καὶ τοῦ Γαλάτου φιλοσόφου, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς, ἐν τῇ κεφαλῇ του δὲ ὑπῆρχε τοιαύτη σύγχυσις, ἣν οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ. Ἐπὶ τέλους ἡ Εὐρώπῃ ἀπεφάσισε νέαν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδιάσκεψιν τῶν πρέσβων. Ἡ Τουρκία ἐλέγετο, ὅτι ἐσχόπει νὰ περισώσῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς τὰ Ἰωάννινα καὶ τὸ Μέτσοβον, ἀλλ' αἱ δυνάμεις ἔκριναν καλὸν νὰ περικόψωσι τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Πρέβεζαν, ἐκ τῆς Ἡπείρου δὲ νὰ παραχωρήσωσι τῇ Ἑλλάδι μίαν λωρίδα γῆς. Γνωστὰ εἰσιν ἡμῖν τὰ ἔγγραφα τῆς κυανῆς βίβλου, ἐπιρρίπτοντα μομφὴν

κατὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἣν οὐδὲν θὰ δυνηθῇ νὰ δικαιολογήσῃ. Γνωστὴ ἐστὶν ἡ παλιμβουλία τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, λεγούσης ὅτι δέχεται καὶ δὲν δέχεται τὰς προτάσεις τῶν πρέσβων, ὅτι θὰ δεχθῇ καὶ θ' ἀπορρίψῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδιασκέψεως τῶν πρέσβων, ὅτι θὰ διεκδικήσῃ τὸν τίτλον τοῦ Βερολίνου καὶ ὅτι θὰ καταστήσῃ τοῦτον σεβαστὸν τῷ ἀντιπάλῳ ἡμῶν. Τὰ πάντα εἰσὶ τέλος γνωστὰ εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον, ἰδίᾳ δὲ ὁ ἐμπαιγμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπὸ τῆς Εὐρώπης συμπάσης, τῆς Τουρκίας καὶ αὐτῆς τῆς κυβερνήσεώς του.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα θὰ ἦσαν ἀνεκτὰ κάπως μέχρι τοῦ σημείου τούτου, ὅτε ἀπεκαλύφθη τὸ θηβαϊκὸν δράμα, εἰς ὃ ἐνέχονται πρόσωπα μεγάλης ἀπολαύοντα ὑπολήψεως· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κυβέρνησις, φαίνεται, ὅτι ἤτο ἐν γνώσει τῆς στυγεραῆς ταύτης Θηβαϊδος. Πολλοὶ τῶν κατασχόντων ἀνωτέρας δημοσίας θέσεις παρεπέμφθησαν ὅπως δικασθῶσιν ἐνώπιον τοῦ κακουργοδικείου, καὶ ἡ δικαιοσύνη θ' ἀποφανθῇ ἐντὸς ὀλίγου περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτῶν ἢ μή. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα οὕτως εἶχον, ἡ κυβέρνησις ἔκρινε σκόπιμον νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ἐκλογὰς καὶ εἰς τὰς προσαρτηθείσας ἐπαρχίας. Ἄνευ νόμου ἐπεκύρωσε τὴν σύμβασιν τῆς προσαρτήσεως χωρῶν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κράτος, ἄνευ νόμου συνέστησε δικαστήρια, ἄνευ ἐκλογικῶν καταλόγων ἐνήργησε βουλευτικὰς ἐκλογὰς, ταῦτα δὲ πάντα κατεβίβασαν αὐτὴν ἀπέναντι τοῦ ἔθνους, ὅπερ διὰ τῶν μέτρων καὶ μέσων τούτων διαβλέπει πρόθεσιν ἐναντίαν τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν. Πλὴν δὲν ἤρχουν τὰ κτυπήματα ταῦτα· ἤδη ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις κύπτει τὴν κεφαλὴν ἀπέναντι τῶν ἐκκρεμῶν ἐτι ζητημάτων τῶν συνόρων, κύπτει τὸν αὐχένα ἀπέναντι τῆς καταργήσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐν Τουρκίᾳ ταχυδρομείων, κύριος δὲ οἶδε μέχρι τίνος ἐξευτελισμοῦ θὰ φθάσωμεν, ἔνεκα τῆς ἰωβείου αὐτῆς ὑπομονῆς!

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ
PAUL DE SAINT-VICTOR «LES DEUX MASQUES»

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

(Συνέχεια προηγούμενου ἀριθμοῦ)

Ε΄.

Ἐισοδος τοῦ Ξέρξου.—Ταπεινώσις καὶ ὁμολογία τοῦ ἠττηθέντος.—Τραγικοκομωδία τῶν τελευταίων ἡρῶνων.

Ὁ Ξέρξης ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καταβεβλημένος καὶ ἐξουδενωμένος, ἐν ψυχικῇ ταραχῇ, ὅπως καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Παρίσταται δὲ περιβεβλημένος ἐνδύματα βασιλικά, ὧν οἱ στήθεις κατέρρευσαν, ὡς ὁ Δαρεῖος ἀνέφερε πρὸ μικροῦ Ἐφηρε κρεμαμένην ἐπ' ὤμου φαρέτῃν ἄνευ βελῶν· πενθιμώτερος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἦτο εἰδωλον ζῶν. Ὑπὲρ αὐτοῦ οὐδὲ οἶκτος, οὐδὲ συγκίνησις. Ὁ Αἰσχύλος κατέδειξε τὸν Δαρεῖον μέγαν καὶ σοφόν, τὴν Ἄττοσσαν συμπαθητικὴν ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῆς ἀγάπῃ, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν Ξέρξην φαίνεται ἀνηλεῆς. Προσάγει καὶ κινεῖ πρὸ τῶν Ἀθηῶν, τὸν δεσπότην κατασχισμένον ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ πεπρωμένου. Ἐρημος ὁ Ξέρξης τῆς λάμψεως τῆς πορφύρας, φαίνεται γυμνός, ὅ,τι πραγματικῶς ἦτο, παῖς ἀθηνῆς καὶ μαμμόθρεπτος. Τὸ ἀγαλμα κατέπεσεν, ἀνεώχθη ἡ χρυσὴ αὐτοῦ κεφαλὴ, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκπηδῶσι κερκρυμένοι ὡς μῦς, ὅπως καὶ ἐν τῇ Γραφῇ, οἱ μάταιοι ἔλεγχον τοῦ συνειδήτος καὶ οἱ ἀνάνδροι φόβοι ἐκτεθηλυμένης ψυχῆς. Δὲν εἶνε βασιλεὺς ἐπανερχόμενος ἐξ ἀτυχοῦς πολέμου, ὑπερήφανος πρὸ τῶν καταδιώξεων τῆς τύχης, κρατῶν ὑψηλὰ τὸ συντετριμμένον αὐτοῦ ξίφος, ἀλλὰ φυγὰς ὀδυρόμενος, ἀποτίνων διὰ δακρύων τὸ αἷμα, τὸ δὲ αὐτοῦ χυθίν. Μέμφεται ἑαυτὸν ἄνευ ἀξιοπροσεΐας, ταπεινοῦται ἀγενῶς. Ἐπικαλεῖται οὐχὶ τὰ ὅπλα του, ἀλλὰ τὰς κραυγὰς τοῦ λαοῦ, ὃν ἀπώλεσεν. «—Ἰὼ, ἰὼ, δύστηνος ἐγὼ, στυγεραῆς μοίρας, λέλυται τῶν ἐμῶν γονάτων ἡ ἰσχὺς, βλέποντος τοὺς πολιοῦς τούτους γέροντας... οἶοι, οἶοι, ὁ ἐμὸς στρατός!... Ἐγεννήθη κακὸν τῆς ἐμῆς γενεᾶς. Εἶθε καὶ ἐμὲ νὰ ἐκάλυπεν ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου μετὰ τῶν τελευταίων πολέμιστῶν... Ἄφες φωνὴν πάνδυστον καὶ γοερὰν. Δάκρυον ἐστράφη κατ' ἐμοῦ, καὶ ἠρήμωσε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν δυσδαίμονα ἀκτὴν.—» Νομίζει τις ὅτι ἀκούει τοῦ γόου πταιίστου εὐνοῦχου, κραυγάζοντος ἐκ τῶν ραβδισμῶν. Ποῦ ἐκεῖνος ὁ φοβερὸς μονάρχης, ὁ

μετὰ τηλικαύτης δόξης ἀρξάμενος τοῦ ἔργου, οὔτινος τὸ ἄρμα, σαρδόμενον ὑπὸ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ἐσχίζε καὶ ἠροτοῖα τὰ ἔθνη; ὅστις ἐφαίνετο ἐν μέσῳ ἀκτίνων καὶ κερκρυδῶν ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς τοῦ κόσμου; Ἰδοὺ αὐτὸς ἀναβαίνει μεμωλοπισμένος ἀπὸ ἀβύσσου, ἐξ ἧς ἀκούεται ὁ βόγγος στρατοῦ συντετριμμένου. Ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐγένετο μικρὸς πρὸ τῶν ὑπηκόων του, παραθίδεται εἰς τὴν διάκρισιν αὐτῶν, καὶ τὰς ἐπιτιμήσεις· ἐξορκίζει νὰ ζητήσωσι παρ' αὐτοῦ λόγον περὶ τῶν λεγεῶνων, ἃς διέφθειρε, καὶ περὶ τῶν στόλων, οὓς κατεπόντισεν. Ὁ χορὸς ἀναλαμβάνει ὑπεροχὴν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ συστέλλεται. Οἱ δούλοι ἀμέσως ἀφραπάζουσι τὴν λέξιν τοῦ δεσπότη, κηρύσσοντες ἑαυτὸν ὑπεύθυνον· σχεδὸν εἶπεν κατέχουσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των τὸν Βασιλέα ἐκ τοῦ ὕψους δικαστηρίου ταχέως καταρτισθέντος. Διὸ καὶ δικαστῆς ἤδη αὐστηρὸς ἀνακρίνει καὶ ἐρωτᾷ. «—Ποῦ εἶνε οἱ πολλοὶ ἐκεῖνοι φίλοι, ποῦ οἱ σοὶ παραστάται; ὁ Φαρναδάκης, ὁ Σούτας, ὁ Πελάγων, ὁ Ψάμμις, ὁ Δοτάμας, ὁ Ἀγδαβάτας, ὁ τὰ Ἐκβάτανα καταλιπὼν Σουσισκάνης;—» Ὁ Ξέρξης, πλαταγῶν τὰ στήθη, ἀπαντᾷ «—Κατέλιπον πάντας νεαρούς, κατακρημνισθέντας ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν Τυρίων νεῶν, καὶ κατασυντριφθέντας ἐπὶ τῶν τραχέων τῆς Σαλαμίνας πετρῶν.—» Ἡ ἐξέτασις ἐξακολουθεῖ, ἡ ἀνάκρισις τῆς βασιλικῆς συνειδήσεως ἐκτυλίσσεται, ὁ διαφθαρεὶς στρατὸς παρελαύνει πρὸ τοῦ βασιλέως ὡς ἐπιζῶν, καὶ ἕκκτος τῶν στρατηγῶν μνημονευόμενος φαίνεται ὅτι διαχέει τὸ αἷμα αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον. «—Οἶοι σὶ, ποῦ ὁ Φαρναύχος, ὁ ἀγαθὸς Ἀριόμαρδος; ποῦ ὁ ἀναξ Σευάλης, ὁ εὐπάτωρ Λίλαιος, ὁ Μέμφις, ὁ Θάρυθις καὶ Μασίστρας, ὁ Ἀρτεμβάρης καὶ ὁ Ὑσταίχμις, περὶ τούτων σὲ ἐρωτῶ;—» Ὁ μετανοῶν ἀναφωνεῖ ἐν λυγμοῖς. «—Ἰὼ, ἰὼ μοι· πάντες μιᾷ πληγῇ πρὸ τῶν στυγνῶν Ἀθηῶν ἔπεσον ἀσπαίροντες κατὰ γῆς, οἱ τλήμονες.—» Ἐνταῦθα εἶνε τὸ Dies irae τῆς πανωλεθρίας. Ἀνέφικται πρὸ τοῦ ἐνόχου ἡ βίβλος, ἐν ἧ πάντα γέγραπται. Ἐκαστον κύμα ἐκφέρει φωνὴν κατηγορίας, ἡ θάλασσα, ἐκθρόζουσα πτώματα, κυλίσται ἐπ' αὐτοῦ κατὰ ἄμπωτιν καὶ παλίρροισιν. «—Καὶ ὁ σὸς πιστὸς, ὀφθαλμὸς, ὁ προπομπὸς μυριάδων ἐπὶ μυριάδων Περσῶν, ὁ Ἄλπιστος, ὁ υἱὸς τοῦ Βητανάχου, υἱοῦ τοῦ Σεισάμα; Καὶ ὁ Πάρθος, καὶ ὁ μέγας Οὐζάρης. Καὶ τούτους κατέλιπε;—» Ὁ Ξέρξης ἐπικαλεῖται τὸν ἔλεον, σπαίρει ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἐρωτήσεων, ὡς ὑπὸ τὰ δεσμὰ κολαστηρίου. «—Ἀναπολεῖς εἰς ἐμὲ τὴν μνήμην ἀγα-

θῶν ἑταίρων, μνημονεύων τόσων κακῶν. Βοᾶ, βοᾶ ἡ καρδία μου ἐντὸς τοῦ σώματος. — Ἄλλ' ἡ νεκρολογία ἐξακολουθεῖ μονότονος καὶ ἀδυσώπητος. Τρομερὰ μετὰλλαξις, ἀντίθεσις τραγική. Τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας, οὓς ὁ χορὸς ἐβλεπεν ἐν ἀρχῇ τοῦ δράματος πορευομένους πρὸς τὴν Δύσιν ἐν ὄλῃ τῇ πομπῇ τῆς δόξης, ὡσεὶ βαδίζοντας πρὸς κατάκτησιν τοῦ δυσμένου ἡλίου, ἤδη σύρει αἵματοφύρους καὶ συντετριμμένους πρὸ τοῦ καταστραφέντος Βασιλέως.

Ἡ τροπαιούχος ἐπιθεώρησις μετεβλήθη εἰς νεκρικήν. « — Καὶ ὁ Ξάνθης ὁ μυριόνταρχος τῶν Μάρδων, καὶ ὁ ἄρειος Ἀγγάρης, καὶ ὁ Δίαιξις, καὶ ὁ Ἀρσάκης οἱ ἡγεμόνες τοῦ ἱππικοῦ, καὶ ὁ Κηγδαδάτας, καὶ ὁ Λυθίμνας, καὶ ὁ Τόλμος, ὁ μαχῶν ἀκόρεστος; — Ἐτάφησαν, ἐτάφησαν, οὐχὶ συρομένων τῶν τροχοφόρων αὐτῶν ἀρμάτων ἐν τιμαῖς, ἀλλ' ἄνευ συνοδίας, ἄνευ ἐπικηδείου τιμῆς. — »

Ἡ ἐξομολόγησις ἡ δημοσία τῶν πρώτων χρόνων τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται ὡσεὶ ἀνερχομένη τὸν χρόνον καὶ καθιερωμένη ἐν μέσῳ τῆς Αὐλῆς τῆς γηραιᾶς Ἀσίας. Ὁ Θεοδόσιος, μετὰ τὰς σφαγὰς τῆς Θεσσαλονίκης, οὕτως ἔκλαιε πρὸ τῶν πιστῶν αὐτοῦ θεραπόντων, τέφραν πεπασμένους τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔρημος αὐτοκρατορικῶν κοσμημάτων.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι ἡ ταπεινώσις τοῦ Ξέρξου καθιστᾷ τολμηρότερον τὸν χορὸν ἀπέβαλε τὸ σέβας ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ἀπελευθερωθέντος διὰ τῆς ἡττης, ἐλύθη, καὶ αὐτὸς ὁ θρηνῶν πρὸ μικροῦ, πρῶτος ὑψοῖ φωνήν. Μετρᾷ τὸν πεπτωκότα βασιλέα καὶ καταφρονεῖ ἰρωνεία ὑπολανθάνουσα διακέχεται εἰς τοὺς λόγους του. Τὰ συλλυπητήρια αὐτοῦ ἐνέχουσι δηλητήριοι, ὡς ὑπόκωφοι τριγμοὶ ἀκουόμενα ὑπὸ τὸ πολὺν αὐτοῦ γένειον. — Ξέρξης. « Ὁρᾶς τί μοι ἔμεινεν ἐκ τῆς ἐμῆς στολῆς; — Ὁρῶ, ὀρῶ. — Καὶ ἡ φαρέτρα αὐτή. — Τοῦτο λέγεις μόνον ὅτι ἔσωσες; — Ναί τόνδε τὸν θησαυρὸν τῶν βελῶν μου. — Βέλη δὲν εἶχεν ἡ φαρέτρα, ἀλλ' ὁ Ξέρξης δέχεται ὅσα ὁ χορὸς ἐκτοξεύει κατ' αὐτοῦ, καὶ τὰ ὅποια ἀκούονται συρίζοντα ὑποκώφως. — Μικρὸν πρᾶγμα ἀπέναντι τηλικούτων ἀπωλειῶν. — » Ἐπαναλαμβάνει « — Εἴχομεν σπάνιον ἀρωγῶν. — » Ὁ σαρκάσμος ἡδὴ τοῦ χοροῦ δὲν ἐξέρχεται προσποιητῶς, ἀλλὰ ζωηρῶς πλήττει διὰ σκληρᾶς λέξεως. « — Ὁ λαὸς τῶν Ἰώνων δὲν φυγομαχεῖ. — »

Ἐν τῷ χωρίῳ τοῦτο γίνεται μετὰβασις. Ἐντεῦθεν διὰ μεταλλαγῆς τοῦ ὕφους, ἢ οὐδαμοῦ ἀλλοῦ παρετήρησις, ἡ τραγωδία μεταπίπτει αἴφνης εἰς κωμωδίαν, ἢ τοῦλάχιστον εἰς σατυρικὸν δράμα. Τὸ

πένθιμον αὐτῆς προσωπεῖον, εἶτι δακρυροοῦν, συσπᾶ τὰς πλαδαράς γωνίας τῶν χειλέων, καὶ ὑποδεικνύει κίνησιν ἀμυδρὰν γέλωτος ἐν τοῖς δακρύοις. Ὁ ἐπίλογος τοῦ Ξέρξου ἐθεωρήθη ὡς ἡ ἄκρα ἐκδήλωσις πηθητικοῦ ἄσματος, δι' οὗ διεγείρει τὸν χορὸν νὰ θρηνήσῃ μετ' αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ ἐρμηνεῖα αὕτη μοι φαίνεται ὅτι δὲν προκύπτει ἐκ τῆς ἐννοίας τῶν λόγων Ἐψυσαν μόνον τὸ γράμμα τοῦ κειμένου, ἀλλὰ δὲν εἰσέδυσαν εἰς τὸ πνεῦμα. Κατ' ἐμὲ ὁ σκοπὸς τοῦ ποιητοῦ εἶνε εὐδηλος. Ἀφοῦ ὁ Αἰσχύλος ἐξετραγώδησε δημοσίᾳ διὰ τῶν Γερόντων καὶ τῆς Ἀτόσσης τὸ πένθος τῶν βαρβάρων, γενναιοφρόνως παραστήσας αὐτό, διακωμωδεῖ εἶτα αὐτὸ τοῦτο διὰ τοῦ προσώπου τοῦ Βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς συμφορᾶς δὲν ἀπεκόμισεν ἢ ψυχὴν ἐκλελυμένην. Ἡ ἐπικηδεία ὡδὴ καταλήγει εἰς κωμικὴν ἀνακεφαλαίωσιν ἀνατολικοῦ ἄσματος. Ἀναγνώσατε προσεκτικῶς τὸν ἐπίλογον αὐτόν, καὶ θέλετε ἰδεῖ καταφανῆ παρωδίαν τῶν δημοσίων ἱερεμιάδων τῆς δουλικῆς Ἀσίας, τὴν διακωμώδησιν μουσικῆς δούλων, οἵτινες ὡς ὁ δεσπότης ὑπαγορεύει αὐτοῖς, ἐπαναλαμβάνουσι τοὺς λόγους του φράσιν πρὸς φράσιν, ὡς ἡχὼ μηχανῆς. Γνωστὴ ἡ παρφορὰ μεθ' ἧς οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ ἐκδηλοῦσι τὸ πένθος αὐτῶν ἐκφέρουσιν ἀράς, ἱκανὰς νὰ διαρρήξωσι τὸ στῆθος, σχίζουσι τὰ ἐνδύματα, ἀποσπῶσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, δάκνουσι τοὺς βραχίονας, ἀποξέουσι τὰ πρόσωπα διὰ τῶν ὀνύχων, ἢ κατακόπτουσι διὰ μαχαίρων. Οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἀπέφευγον ἐν παντὶ τὴν ὑπερβολήν, ἐγέλων βλέποντες τὰς μανιακὰς ἐκείνας ἐπιδείξεις. Ἐκάγχασαν ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν ὅταν, μετὰ τὴν ἐν Ἐρυθραῖς μάχην, εἶδον πόρρωθεν τὸν στρατὸν τοῦ Μαρδονίου κατασκευάσαντα διὰ τριχῶν ἀνθρωπίνων, καὶ χαιτῶν φονευθέντων ἱππων φορεῖον, πρὸς ἐναπόθεσιν τοῦ πτώματος τοῦ Μασίστιος, τοῦ στρατηγοῦ τοῦ ἱππικοῦ, τοῦ φονευθέντος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὅταν ἤκουσαν ἐκ τοῦ ἀντιπάλου στρατοπέδου τὰς οἰμωγὰς, ἐξ ὧν ἀντήχησεν ἡ Βοιωτία πᾶσα. Ὁ Αἰσχύλος δὲν προὔτιθετο νὰ συγκινήσῃ τὸ κοινὸν τῶν Ἀθηναίων φέρων ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ βάρβαρα ἐκεῖνα τοῦ πένθους; τούναντίον ἤθελε νὰ δείξῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιφρόνησιν πρὸς τὰς βαρβάρους ἐκείνας τελετάς, προσάγων ὡς Εἴλωτα οἰνοβαρῆ τὸν Ξέρξην γελοιωδῶς μεμεθυμένον ἐκ τῶν δακρύων, καὶ θέλοντα πᾶσα ἢ Περσία νὰ πῖνῃ ἐξ αὐτῶν καὶ μεθύσῃ.

Ὁ Ξέρξης ἐν τῇ ἐκλύσει αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς παλιμπαιδία. Δὲν μετέχει ὡς βασιλεὺς τοῦ πένθους

τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὡς ἀρχηγὸς ὀρχήστοας μουρολόγων τοῦ θεάτρου δεικνύει τὸν μουσικὸν χρόνον τῶν στεναγμῶν. « — Παπαῖ, παπαῖ, ἀναφωνεῖ ὁ χορὸς τῶν Γερόντων. — Καὶ πλέον ἢ παπαῖ, ἐπαναλαμβάνει οὗτος. — Κλαῖε, κλαῖε ἐπὶ τῶν καταστροφῶν. — Κλαίω, ἐν θρήνοις εἰμί. — » Ἡ ἀνιούσα φωνὴ δὲν φαίνεται αὐτῷ ἀρκοῦσα ἐξεγείρει αὐτὴν καὶ ἐξαναγκάζει, μαστιγῆν τὸν χεῖμαρρον τῶν δακρύων, ὡς ἐμαστιγῶσε τὸν Ἑλλησποντον, ὅπως ἀφρίσῃ καὶ ἐκβάλῃ γοερὰς φωνάς. « — Πλήξον, πλήξον τὰ στῆθος σου καὶ στέναξε χάριν ἐμοῦ. — Αἰαί, αἰαί, συμφορά. — Βόα ἤδη ὅπως ἐγώ. — Τοῦτο μέλλω νὰ πράξω, δέσποτα. — Θρήνησον γοερῶς. — Ὅτοτοτοτοῖ! Μέλανες ὄδυμοι πλήρεις στεναγμῶν ἀαμυχθήσονται. — » Ὡς χορηγὸς σημειοῖ εἰς τοὺς ψάλτας τὸν ἦχον, ἐφ' οὗ θὰ ἐφαρμόσωσι τὰς στροφὰς των, δεικνύει εἰς τοὺς συνθρηνοῦντας τὸ μέλος τῶν στεναγμῶν. « — Πλήξον τὰ στέρνα, ψάλε τὸν Μῦσιον ὕμνον. — Ὡ πένθος, πένθος. — »

Δὲν ἀρκοῦσι ταῦτα ὁ Ξέρξης κανονίζει τὴν μιμητικὴν παράστασιν, διαγράφει τὰς χειρονομίας, καὶ μετρᾷ τοὺς διασπασμοὺς, διατάσσει τὴν ἐκρίζωσιν τῶν τριχῶν, καὶ τοὺς μωλωπισμοὺς τοῦ σώματος. Τὸ πᾶν τελεῖται ῥυθμικῶς, ὡς ἐν ἐπικηδείῳ τελετῇ, ὅποταν ὁ τελετάρχης κροτεῖ ῥυθμικῶς τὰς χεῖρας.

— Ἀπόσπασον τοῦ γενείου τὰς λευκὰς τρίχας. — Κράτει καλῶς, καλῶς, μετὰ γόου. — Σχίσον τὰ ἐνδύματα διὰ τῶν χειρῶν σου. — Ὡ δυστυχία, δυστυχία! — Ἀνάσπασον τὰς τρίχας, οἴκτειρον τὸν στρατὸν. — Κράτει καλῶς, μετὰ γόου. — Κλαῦσον. — Χύνω δάκρυα. — Βόα, ἀντιθῶα πρὸς ἐμὲ. — Οἰοῖ, οἰοῖ. — Πορευοῦ κλαίων εἰς τοὺς δόμους. — Ἰῶ, ἰῶ, δύσβατος κατέστη ἡ γῆ τῶν Περσῶν! —

Ἐν τῇ μεταφράσει ἡ σκηνὴ παρίσταται πραγματικῶς ἐν πρώτοις οἷα εἶνε, γύμνασμα αὐτομάτων βεβακχευμένων, ῥυθμικὸς μηχανισμὸς τῆς ἐπιληψίας. Ἄλλὰ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον παριστᾷ ταύτην ἐν τῇ φρικῶδῃ αὐτῆς ζωῇ καὶ γνησίᾳ, διὰ τῆς ἐπισωρεύσεως τῶν φρενητικῶν ἐκείνων λέξεων, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι ἐννοίαν, πλὴν τῆς τοῦ ἡχοῦ, διὰ τῆς πνευστικῆς συνηχίσεως, διὰ τῶν λυγμῶν, διὰ τῶν ὀνοματοποιῶν τῆς λύπης, αἵτινες καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην φέρουσι τὸ ἐρύθημα. Νομίζει τις ὅτι ἡ μαγεία βαθμηδὸν ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν Γερόντων, ὅτι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅτι ἐὰν κάμινός τις ἐξίλαστικὴ ἐφλέγετο πρὸ τῶν ἀνακτόρων ἤθελον ῥιφθῆ εἰς αὐτὴν κατ' ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως, μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας μεθ' ὅσης ἀπέσπων τὸ γένειον αὐτῶν καὶ τὰς πολιὰς τρίχας. Οἱ ὠρῶμενοι Δερβίσαι τοῦ Ἰσλάμ προλογίζουσι ἀπὸ χιλίων ἐτῶν, διὰ τῶν παρχόρων αὐτῶν

λαρυγγισμῶν, διὰ τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου. Εἰς τὰ ἀδιάλειπτα οἶ, οἶ, ἰή, ἰή, ὄτοτοτοτοῖ τῆς τραγωδίας, ἀποκρίνεται διὰ μέσου δέκα αἰώνων ἡ ἀγρία ἡχὴ τῶν Τσεκῶν τοῦ Πέρα, καὶ τοῦ Σκουτάρως Ἄλάχ, Ἄλάχ, Ἄλάχ, Ἄλάχ οὐ.

Ἄλλὰ τὸ γελοῖον μιγνύεται μετὰ τοῦ τρομεροῦ, καὶ ὁ Ἕλλην ποιητῆς, ὑψῶν εἰς λυρικὸν ὕψος τὰς βαρβαρακὰς ταύτας ὑποκρίσεις, σκώπτει ἐμφανῶς τὸν μισητὸν Βασιλέα, ὃς ἐκ τῶν κραυγῶν τούτων καταλαμβάνεται ὑπὸ σκοτοδίνης. Ἀφοῦ ἀπεγύμνωσε τοῦ μεγαλείου τὸν Ξέρξην, διέσυρε τὴν εὐήθειαν αὐτοῦ, κατέδειξε τὴν ἀνανδρίαν, ἐξέθηκε τὴν ψυχὴν του, καὶ ἐπὶ τέλους πνίγει εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ δάκρυα.

ΤΕΛΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν)

— Ναί, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ὑπάρχῃ κρίσις! Ἄλλ' ἀληθῶς ἀνάδοχέ μου, καίτοι οὗτοι ἔχουσιν ἀδιάκοπον καὶ δύσκολον ἐργασίαν, ὡς ἐλέγετε, εὐρίσκω ὅτι οἱ ἐργάται ἐν τοῖς ἐργοστασίοις εἶναι εὐτυχέστεροι, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ κρίσις.

— Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζετε, φίλε μου, ὅτι δηλονότι ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα δὲν διέρχονται ὁμοῦ τὴν ἡμέραν. Ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ εἰσέρχονται ἕκαστος εἰς τὸ ἐργοστάσιόν του ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς πρωίας καὶ ἐξέρχονται περὶ τὴν ἕκτην τῆς ἑσπέρας, δηλαδὴ τὴν νύκτα. Ἄν τὰ τέκνα των ἐξέρχονται τὴν αὐτὴν ὥραν, τότε δειπνοῦσιν ὁμοῦ. Ἄλλὰ πολλάκις δὲν συμβαίνει τοῦτο. Ἐπειτα ἡ μήτηρ ἀπὸ παίδων ἀπασχολουμένη εἰς τοιοῦτον ἔργον δὲν γινώσκει οὔτε πῦρ νὰ ἀνάψῃ οὔτε νὰ περάσῃ βελόνην. Δύνασαι λοιπὸν νὰ ὀνομάσῃς οἰκογένειαν, τὴν συμβίωσιν τοιούτων ὄντων, Ἰωάννη; — Δὲν τὸ εἶχον σκεφθῆ, ἀνάδοχέ μου. Ἄλλὰ τῶρα τοῦτο μοι φαίνεται τρομερὸν.

Ἄλλ' οὐχ ἤττον καὶ σοβαρὸν καὶ ἄξιον τῆς προσοχῆς φιλοσόφου, ὁποῖος σύ. Ἐνθυμῆσαι τὸ βρεφοκομεῖον, τὸ ὁποῖον ἐπεσκεψάμεθα;

— Μάλιστα, ἀνάδοχέ μου. Ταῦτα εἶνε τὰ ἐργοστάσια, ἐνθα τὰ μικρὰ παιδιὰ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην τῶν φροντίδων τῆς μητρὸς των.

— Εἰπέ μᾶλλον ὅτι ταῦτα εἶναι ἄσυλα, ἔνθα τὰ τοποθετοῦσι. Τὰ βρεφοκομεία εἶνε τὰ προσφύεστερα καὶ ὠφελιμώτερα μέσα, ἅτινα ἐφεύρον ἐν Εὐρώπῃ ἀλλὰ νὰ ἀναπληρώσωσι τὴν οἰκογένειαν. Ἡγωνίσθησαν πολὺ ἢ νὰ ἀναπληρώσωσι τὴν οἰκογένειαν ἢ νὰ ἐμποδίσωσι τοῦ νὰ διαλυθῇ. Οἱ ἐργοστασιαρχαὶ λοιπὸν γενναῖα ἔχοντες αἰσθήματα, ἔλαβον τὴν πρωτοβουλίαν νὰ πληρώσωσι εἰς τὰς νέας μπητέρας τὸ ἡμερομίσθιον τῶν κατὰ τὰς πρώτας ἐβδομάδας μετὰ τὸν τοκετὸν τῶν. Τὸ ἀπλοῦν τοῦτο μέτρον, ἐκτὸς τῶν ἠθικῶν ἀποτελεσμάτων, ἠλάττωσε κατὰ πολὺ τὴν θνησιμότητα τῶν ἀρτιγεννήτων. Ἐσχημάτισαν ἐταιρίας πρὸς κατασκευὴν οἰκιῶν, ἔνθα ἡοικογένεια νὰ κατοική. Δι' ἀπλοῦ τινος οἰκονομικοῦ συνδυασμοῦ ὁ ἐργάτης ὑφιστάμενος μικρὰν τινα κῆρτισιν ἐκ τοῦ μισθοῦ του, δύναται εἰς τὸ τέλος τῶν δώδεκα ἢ δεκατρεσσάρων ἐτῶν νὰ καταστή ἰδιοκτήτης τοῦ οἴκισκου του. Ἐκτὸς δὲ τούτου οἱ ἐργοστασιαρχαὶ ἀγοράζοντες τὰ τρόφιμα ἐν μεγάλῃ ποσότητι καταβιβάζουσιν τὰς τιμὰς τῶν καὶ ἐκδιώκουσι τοὺς μεταπράτας, οὕτω δὲ παρέχουσιν ἀρεστὴν οἰκονομίαν εἰς τὴν διχτροφὴν τῆς τῶν ἐργατῶν οἰκογενείας, ἢ δὲ γυνὴ μετὰ τινα χροῖον ἀποσύρεται ἐκ τοῦ ἐργοστασίου καὶ ἀφιερῶται εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ οἴκου τῆς, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ὁ ἀληθὴς αὐτῆς προορισμός. Τὸ νὰ ἀνείρη τις τὴν μητέρα εἶνε νὰ συγχροτήσῃ τις πάλιν τὴν οἰκογένειαν, Ἰωάννη.

— Γινώσκεις τῶρα, διατί ἐπέστησα τὴν προσοχὴν σου ἐφ' ὅλων τούτων τῶν ζητημάτων; Αἱ μηχαναί, τὰς ὁποίας μόλις ἐγνώριζον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, θὰ διανείμω εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς γεωργίας. Πολλὰ μέρη, σήμερον ἀποκλειστικῶς γεωργικά, θὰ καταστῶσι ἀποκλειστικῶς βιομηχανικά, ἢ ὅπερ ὠφελιμώτερον, βιομηχανικὰ συνάμα καὶ γεωργικά. Ἡ γεωργία εἶνε ὁ κόσμος τῆς παραδόσεως καὶ τῆς οἰκογενείας, ἢ βιομηχανία, ὁ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ ἀτομισμού. Οἱ φιλόσοφοι τὴν πρόοδον ἐπιδιώκοντες, προσεπάθησαν νὰ συμπληρώσωσι, καὶ συντελέσωσιν εἰς τοῦτο, καὶ ταυτοχρόνως νὰ διαφυλάξωσιν ἀπὸ πάσης ἐξαφάνισως τὰ ἦθη καὶ τὸ πνεῦμα τῆς οἰκογενείας. Εἶδον ὅτι ὁ Ἰωάννης δὲν μὲ παρηκολούθει πλέον, ὥστε ἠθέλησα τοῦλάχιστον νὰ τῷ ἀφήσω παρὶ ὅλων τούτων ἰδέαν τινὰ ἀετὴν, ἥτις θὰ βραδύνη ἐν τῇ μνήμῃ του, καὶ τῆς ὁποίας θὰ ἐννοήτῃ βραδύνη τὴν ὠφέλειαν.

«Τέκνον μου, τῷ λέγω, γινώσκεις ποία εἶνε ἡ μεγαλύτερη ὑπηρεσία, ἢν δύναται τις νὰ ἀπιδώσῃ εἰς τοὺς κυρίους καὶ εἰς τοὺς ἐργάτας;

— Ποία εἶνε, ἀνάδοχέ μου;

— Εἶνε νὰ πείσῃ τις καὶ τοὺς μὲν καὶ τοὺς δὲ ὅτι τὰ συμφέροντά των, ἀντὶ νὰ εἶνε ἀντίθετα, ὡς νομίζουσιν ἐνίοτε, εἶνε ἀπολύτως τὰ αὐτά ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐργάζωνται πρὸς τὸ ἀμοιβαῖον καλόν, ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ μετὰ τινος ἐγωΐσμου. Οὐδὲν εἶνε συμφερότερον εἰς τοὺς κυρίους, παρὰ ἡ εὐτυχία τῶν ἐργατῶν των. Οὔτε εἰς τοὺς ἐργάτας; ἄλλο, παρὰ ἡ εὐτυχία τῶν κυρίων των.—Τὸ ἀγαπᾶν, ὑπηρετεῖν, τὸ ποιῆν τὸ ἀγαθόν, καὶ εὐεργετεῖν. Ἐνθυμοῦ ἐν παντὶ τῷ βίῳ σου, τέκνον μου, ὅτι τὸ μῖσος δὲν εἶνε μόνον πάθος κακόν, ἀλλὰ καὶ κακὸς ὑπολογισμός. (Ἐπαύει συνέχειαν)

H. T A I N E
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΝ ΙΤΑΛΙΑΙ.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν.)

Οἱ διδάσκαλοι πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι τὴν αὐτὴν οἰκειότητα καὶ τὴν αὐτὴν γόνιμον στεγνὴν σχέσιν. Μία τῶν τοιούτων ἐταιριῶν ἐν Φλωρεντίᾳ ἐκαλεῖτο ἐταιρία τοῦ λέβητος, συνισταμένη ἐκ δώδεκα μόνον μελῶν οἱ πρωτεύοντες ἦσαν ὁ Andrea del Sarto, ὁ Gian Francesco Rustici, ὁ Aristote de San Gallo, ὁ Domenico Puligo, ὁ Francesco di Pellegrino, ὁ ἰχνογράφος Robetta, ὁ μουσικὸς Domenico Bacelli. Ἐκαστος αὐτῶν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προσλάβῃ τρία ἢ τέσσαρα πρόσωπα. Ἐκαστος αὐτῶν ἐκόμιζε παροψίδα τῆς ἰδίας ἐφευρέσεως, ὅστις δὲ συνητᾶτο μετ' ἄλλου, ὑπεβάλλετο εἰς πρόστιμον. Βλέπετε ὅποιος ἦν ὁ οἶστρος καὶ ὁ ὄργασμός τῶν ἀμοιβαίως ἐξοπτομένων τούτων πνευμάτων, καὶ πῶς αἱ γραφικαὶ τέχναι κατελάμβανον θέσιν καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνοχίαις. Ἐσπέρας τι ὁ Gian Francesco ἐξελέξατο ἀντὶ τραπέζης ὑπερμεγέθη λεκάνην, καὶ ἔθηκε τοὺς κεκλημένους ἐντός· τότε ἐκ τοῦ κέντρου τῆς λεκάνης ἐξέρχεται δένδρον, οὗ οἱ κλάδοι προσφέρουσιν ἐκάστη τὴν παροψίδα, ἐν ᾧ ὑποκάτω μουσικοὶ ποιοῦσιν ἀρμονίαν. Τὰ ἐδέσματα εἶναι μέγας πλακοῦς, ἐν ᾧ φαίνεται «ὁ Ὀδυσσεὺς βράζων τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸν αἰθιρῶν.»¹⁾ Δι' δύο

¹⁾ Ὁ Vasari δὲν εἶναι ἀκριθὴς ἐν τῇ μυθολογίᾳ καὶ ἐκλαμβάνει τὸν Ὀδυσσεὺς ἀντὶ τοῦ Αἴθωνος, πατρὸς τοῦ Πάριου.

μορφῇ εἰςὶ κάπνες ἐφθοί, θεσιμένοι ἐν σχήματι ἀνθρώπων. καὶ περὶ ἔχοντες παντοῖα ἐδώδιμα. Ὁ Ἄνδρέας δὲλ Σάρτος φέρει νόον, ὁκτῶ ἔχοντα πρόσωπα, ἐρειδόμενον εἰς κίονας, ὧν τὸ δάπεδον εἶναι μεγάλη παροψὶς ἐκ πήγματος, διηρημένα εἰς μέρη, παριστῶντα μωσαϊκὰ, αἱ στῆλαι, αἵτινες φαίνονται ἐκ πορφύρας, εἰςὶ μεγάλοι καὶ παχεῖς ἀλλ' ἄντες· αἱ βάσεις καὶ τὰ κιονόκρανα εἰσὶν ἐκ παρμεσιανοῦ τυροῦ, αἱ κωρωνίδες ἐκ ζακχαρόδου μάζης, καὶ τὸ βῆμα ἐκ πέμματος. Εἰς τὸ μέσον εἶναι ἀναλόγιον ἐκ κρέατος ψυχροῦ μετὰ βιβλίου ἐκ τριπτῆς, ἐν οἷς τὰ ἀλφαβητικὰ στοιχεῖα καὶ τὰ μουσικὰ γράμματα εἰσὶ κόκκοι κεπέρες· οἱ παριστάμενοι ψάλλται εἰσὶ κίχλαι ἐφθαί, τὸ ῥάμφος ἔχουσαι ἀνεωγμένον· ὀπισθεν αὐτῶν δύο μεγάλα περιστρεαί, εἰσὶν οἱ βαρύτενοι, καὶ ἐξ κερχουρίδες οἱ ὀξύφωνοι.—Ὁ Domenico Puligo προσφέρει νεοθαλῆ δέλφακα, παριστῶντα χωρικήν νεύουσαν καὶ φυλάττουσαν τοὺς νεοσσούς, ὁ δὲ Spillo, κλειδοῦχον κατασκευασμένον διὰ μεγάλης γηνός.—Κατανοεῖτε ἐντεῦθεν εἰς καρχασμοὺς τῆς παραδόξου καὶ κωμικῆς εὐτραπελείας. Ἐτέρα ὁμὰς ἡ τῆς Τρυήλλης προστίθην εἰς τὸ δεῖπνον τὰς προσωποδοφίας. Οἱ συνδαιτυμόνες τέρονται, παριστῶντες ὅτε μὲν τὴν ἀρπαγὴν τῆς Παρσεφόνης ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος, ὅτε δὲ τοὺς ἔρωτας τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως, ὅτε δὲ τὸν Μανδραγόραν τοῦ Μακιαβέλη, τοὺς Suppositi τοῦ Ἀριστοῦ, τὴν Καλάνδραν τοῦ καρδινάλιου Bibiena. Ἄλλοτε δέ, ἐπειδὴ ἡ τρυήλλα εἶναι τὸ ἐμβλημα αὐτῶν, ὁ πρόεδρος διατάσσει ἅπαντα τὰ μέλη νὰ ἐμφανισθῶσι φέροντα τὸ ἔνδυμα τέκτονος, μετ' ἀπάντων τῶν ἐργαλείων τῆς τέχνης, ὅπως κατασκευάσωσιν οἰκοδόμημα ἐκ κρέατων, ἄρτων, πλακοῦντων καὶ ζακχαρέως. Τὸ ὑπερβάλλον τῆς φαντασίας παρεκκλίνει εἰς γέλωτα ἐν ταῖς γραφικαῖς ταύταις ἐνοχίαις. Ὁ ἀνὴρ φαίνεται ὡς παιδίον· τίθησι πανταχοῦ τὰ σωματικὰ σχήματα, ἅτινα φιλεῖ γίνεσθαι ἠθοποιὸς καὶ μῦθος καὶ παίζει μετὰ τῆς τέχνης, ἥς εἶναι ἐγκρατής.

Πλὴν τῶν γενῶν τούτων συνεταρισμῶν, ὑπάρχουσιν ἄλλοι εὐρύτεροι, συνενοῦντες ἅπαντας τοὺς καλλιτέχνους εἰς κοινὸν ἀγῶνα. Ἴδετε εἰς τὰ δεῖπνα αὐτῶν φαιδρότητα, διαγύσεις, οἰκειότητα, ἀπλότητα, διάθεσιν βωμολογικήν, οἶαι εἰσὶ αἱ τῶν ἐργατῶν ἔξεις· ἔχουσιν ἐπίσης τὴν κοινοτικὴν φιλοπατρίαν τῶν ἐργατῶν. Ἀλλοῦσιν ὑπερησάνως περὶ τῆς «ἐνδόξου φλωρεντικῆς σχολῆς.» Κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ διδάσκειται ἡ γραφικὴ. «Ἐκεῖ, λέγει ὁ Vasari, προσέρχονται πάντες οἱ τελειοποιηθέντες ἐν

ταῖς τέχναις καὶ ἰδίως ἐν τῇ ζωγραφικῇ, καθόσον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τρία εἰσὶ τὰ ὠθοῦντα ἐλατήρια. Ἐπρῶτον μὲν ἡ ἰσχυρὰ καὶ ἐπανελημμένη κριτικὴ· διότι ὁ ἀνὴρ τοῦ τόπου καθίστησι τὰ πνεύματα ἐλεύθερα κατὰ φύσιν, ἅτινα δὲν ἀρέσκονται εἰς ἔργα ἀπλῶς μέτρια, ἀποβλέπουσι δὲ μᾶλλον εἰς τὸ ἀγαθόν καὶ καλὸν ἢ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. — Δεύτερον δὲ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐργάζεσθαι πρὸς τὸ ζῆν, ὅπερ σημαίνει ὅτι πρέπει τις νὰ δημιουργῇ ἀκαταπύστως μετὰ κρίσεως, νὰ ἦναι περισκεμμένος καὶ ταχύς ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτοῦ, συνελόντι δ' εἰπεῖν, νὰ δύναται νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διότι ἡ χῶρα μὴ οὔσα πλουσία καὶ ἀφνειὸς δὲν δύναται ὡς ἄλλοι νὰ θρέψῃ τοὺς ἀνθρώπους δι' ὀλίγης δαπάνης. — Τρίτον, ὅπερ δὲν ἐλαττοῦται τῶν δύο πρώτων εἶναι ἀπληστία τις πρὸς δόξαν καὶ τιμὰς, ἢν ὁ ἀνὴρ τῆς χῶρας ἐνσπείρει ὑπερβαλλόντως εἰς τοὺς ἀνδρας παντὸς ἐπαγγέλματος, καὶ ὅστις ἐπανίστησιν αὐτοὺς κατὰ τῆς ἰδέας, ὅτι εἰσὶν ἴσοι, δὲν λέγω κατώτεροι ἐκείνων, οὐδ' ἀναγνωρίζουσι μὲν ὡς διδασκάλους, ἀλλὰ βλέπουσιν ἀνθρώπους, ὡς αὐτοὶ φιλοδοξία καὶ ἀμιλλα τόση ζωηρά, ὥστε ἂν δὲν ἦναι συνετοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὴν φύσιν, καθίστανται ἀχάριστοι καὶ κολοῦλοι.» Προκειμένου νὰ τιμήσωσι τὴν πόλιν, ἅπαντες συμπράσσωσι, ὅπως ἐργασθῶσι καλῶς· ἡ δὲ ἀμοιβαία ἀμιλλα ἀποδεικνύει τὰ ἔργα αὐτῶν κρεῖττονα. Ὅτε ὁ πάπας Λέων Γ. μετέβη τὸ 1515 νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Φλωρεντίαν τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἡ πόλις συνεκάλεσε πάντας τοὺς καλλιτέχνους, ἵνα ὑποδεχθῶσιν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς. Κατεσκευάσαν ἐν τῇ πόλει δώδεκα θριαμβευτικὰς ἀψίδας, κοσμουμένας δι' ἀγαλμάτων καὶ γραφῶν. Ἐν τοῖς διαλείμμασιν ὑψοῦντο διάφορα μνημεῖα, ὀβελίσκοι, στῆλαι, συμπλέγματα ὡς τὰ τῆς Ῥώμης. Ἐπὶ τῆς Piazza dei Signori ὁ Antonio da san Gallo κατασκεύασε νόον, ὁκτῶ ἔχοντα προσόψεις καὶ ὁ Baccio Bandinelli, γίγαντα ἐπὶ τῆς Loggia. Μεταξὺ τῆς Badia καὶ τοῦ ἀνακτόρου τοῦ «Ἀστυνόμου» ὁ Granaccio καὶ ὁ Aristote de San Gallo ἔκτισαν θριαμβευτικὴν ἀψίδα, ἐν δὲ τῇ γωνίᾳ τῶν Bischeri ὁ Rosso ἀνήγειρεν ἑτέραν, φέρουσαν ποικίλας γραφὰς καὶ καλῶς καταγεμῆνας. Ἀλλὰ μᾶλλον ἐπηρέθη ἡ πρόσοψις τῆς Santa Maria del Fiore κατασκευασθεῖσα ἐκ ξύλου, καὶ περιέχουσα ἀπαρχμίλλους γραφὰς ἐν σκιόφωτι τοῦ Ἀνδρέα Δελσάρτου. Ὁ ἀρχιτέκτων Jacopo Sansovino ἐκόσμησεν αὐτὴν διὰ πολλῶν ἀναγλύφων μορφῶν καὶ ἀγαλμάτων ἐκ τῆς ἱστορίας ληφθέντων, κατὰ τὸ σχῆλον τοῦ ἀριθ-

» νότος Λαυρεντίου του εκ Μεδίκων, πατρός του
» πάπα. Ο αὐτός Jacopo ἀνέθηκεν ὡσαύτως ἐν τῇ
» γωνίᾳ τῆς Santa Maria Novella ἵππον ὅμοιον πρὸς
» τὸν τῆς Ῥώμης, πολλοῦ λόγου ἄξιον. Ο ἰθάλαμος
» τοῦ πάπα ἐν τῇ ἑδῶ τῆς Scala διεκοσμήθη ἐπίσης
» ὑπὸ πληθὺς ἀπείρου ποικιλιάτων, τὸ δὲ ἡμισυ
» τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπληροῦτο καλλίστων ἱστορημά-
» των, γεγραμμένων μὲν ὑπὸ πολλῶν καλλιτεχνῶν,
» ἐσχεδιασμένων ὅμως τὸ πλεῖστον ὑπὸ τοῦ Baccio
» Bandinelli.»

A. A.

("Ἔπεται συνέχεια.)

Η ΠΕΡΟΥΒΙΑΝΗ

Περὶ τὸ τελευταῖον ἡμισυ τοῦ ἔτους 1773 καὶ
πολὺ ἔτι μετὰ ταῦτα οἱ περιηγηταί, οἵτινες ἐλάμ-
βανον τὴν ἄγουσαν ἀπὸ Bourges εἰς Montluçon,
καὶ τοὶ εἶχον μικρὰν ἐπιθυμίαν νὰ σταματήσωσιν
καθ' ὁδόν, δὲν παρέλειπον νὰ σταθμεύωσιν εἰς
τὸ Saint-Amand καὶ νὰ ζητῶσι παρακλητικῶς
τὴν χάριν νὰ ἐπισκεθῶσι κατοικίαν τινὰ, τὴν
ὁποίαν ἢ κοινὴ φήμη ἐδήλου εἰς τὴν περιέργειάν
των. Καὶ ὅμως οὐδὲν οὔτε ἐξωτερικῶς οὔτε ἐσω-
τερικῶς διέκρινε ταύτην τῶν ἄλλων πολιτῶν
τῆς μεσαίας τάξεως. Ἐνεκα τοῦ θαυμασμοῦ καὶ
τῆς εὐλαβοῦς συμπαθείας, τὰ ὁποῖα ἐνέπνεεν ἡ
Κυρία τοῦ οἰκήματος, ἡ οἰκία αὕτη ἔμελλε νὰ κα-
ταστῇ ὁ σκοπὸς ἱερᾶς πορείας. Ἐκεῖ ἤρχοντο νὰ
τιμῆσωσιν ἀληθῆ ἠρωϊδα συζυγικοῦ ἔρωτος. Ὅσοι
ἐκ τῶν ἐπισκεπτῶν δὲν εὐτύχουν νὰ εὐρωσιν αὐτὴν
ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς, ἐκόμιζον οὐχ ἦττον τρυφερὰν ἀνά-
μνησιν τῆς ἐπισκέψεώς των, διότι εἰς πάντας ἦτο
ἐπιτετραμμένον νὰ θεωρῶσι τὰ ἱερὰ *λείψανα* τῆς
Περούβιανῆς, τὰ ὁποῖα συνίσταντο ἐξ ἐνὸς ζεύγους
παλαιῶν ὑποδημάτων χαιρόντων εἰς τὴν ἄκραν καὶ
τετραπημένων εἰς τὴν πτέρναν καὶ ἐξ ἐνὸς ἀπλοῦ
ὑποχιτανίου (ἑσωφουστάνου) ἐκ χονδροῦ βαμβακε-
ροῦ ὑφάσματος,

Ὅπως ἡ θεὰ τῶν λειψάνων τούτων τῶν ὑποδη-
μάτων καὶ τοῦ πενιχροῦ ἐνδύματος προξενήσῃ εἰς
τοὺς ὀφθαλμοὺς δάκρυα θαυμαστῆς συμπαθείας, ἤρ-
κει νὰ ἀναμνησθῇ τις ὑπὸ ποίας θλιβερᾶς περιστά-
σεις καὶ διὰ τίνων κινδύνων ἡ Περούβιανὴ ἔφερε
ταῦτα.

Ὅτε ἦτο νεάνις, ὠνομάζετο Ἰσαβέλλα De Gran-
demaison, εἶχε δὲ πατέρα γαλλικῆς καταγωγῆς,
ὅστις κατεῖχε τὴν θέσιν πλημμελειοδίκου ἐν τῇ
ἐπαρχίᾳ Orléans ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἀντιβασί-

λείας τῆς Περούβιας. Ἡ Ἰσαβέλλα γεννηθεῖσα τῷ
1728 ἐν Ῥίῳ Βάμβρα, πόλει ἀνηκούσῃ τὴν σήμερον
εἰς τὴν δημοκρατίαν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἦτο μόλις
δέκα τριῶν ἐτῶν ὅτε ὑπανδρεύθη τὸν Γοδῖνον Des
Odonnais, νέον μηχανικὸν γάλλον. Ο Γοδῖνος εἶχε
ἀναχωρήσει ἐκ τῆς Ῥοχέλλης τῷ 1735 μετὰ τῆς
ἐκδρομῆς τῆς διευθυνομένης ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου La Gon-
damine, ἵνα καταμετρήσῃ τὰς μοίρας τοῦ μεσημ-
βρινοῦ τῆς ἰσπανικῆς Ἀμερικῆς. Ὁκτὼ ἔτη μετὰ
τὸν γάμον τοῦ Γοδῖνος ἠναγκάσθη νὰ ἀποχωρι-
σθῇ προσκαιρῶς ἐκ τῆς γυναικὸς του, ἵνα ζητήσῃ
μικρὰν τὰ μέσα νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀπωλεσθεῖ-
σαν εἰς κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις περιουσίαν του.
Κατέβη τὸν Ἀμαζόννα, διήλθε ἐκ Παρᾶ εἰς Καϋέν-
νην καὶ ἐπὶ τέλους ἀποκατέστη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς
ὄχθης τοῦ Oyarok.

Τὸ ταξείδιον τοῦτο εἶχε διαρκέσει ἐν ἔτος σχε-
δὸν ἰδὼν ὅτι ἐστερεώθη πλέον ἐν τῇ γαλλικῇ Γουιά-
νη, προσεκάλεσε τὴν γυναῖκα του, τὴν ὁποίαν ἀφῆ-
κε ἐν Ῥίῳ-Βάμβρα, μητέρα μικρᾶς θυγατρὸς. Κατὰ
τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ ἐσωτερικαὶ ταραχαὶ παρεκώ-
λυον τὸν διὰ τοῦ Ἀμαζόνος πλοῦν διὰ τοῦτο μόνον
κατὰ τὸ 1765 ὁ σύζυγος τῆς Ἰσαβέλλας De Gran-
demaison, ὅστις εἶχε ἐμποδίσει τὴν γυναῖκα του
νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο ταξείδιον, ἀπε-
φάσισε νὰ ὑπάγῃ πρὸς συνάντησίν της καὶ ἐπέ-
τυχε τὰ ἀναγκαῖα διαβατήρια, ἵνα ἀνέλθῃ τὸν πο-
ταμόν.

Τέσσαρα ἔτη ἔμελλον νὰ διέλθωσιν πρὶν ἢ δυνηθῇ
νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν κυρίαν Des Odonnais περὶ τῆς
ἐπιστροφῆς του. Εἰς τὸ διάστημα τῶν τεσσάρων
τούτων ἐτῶν ἀνεπανόρθωτον δυστύχημα κατέθραυσε
τὴν καρδίαν γυναικὸς, τοσοῦτον δοκιμαζομένης ὑπὸ
τῶν ἀγωνιῶν εἰκοσαετοῦς ἐλπίδος, ἧτις πάντοτε
ἠπάτα αὐτήν. Ἡ κυρία Des Odonnais ἀπόλεσε
τὴν δωδεκαετῆ θυγατέρα της. Στερηθεῖσα τῆς μό-
νης ἀγάπης, ἧτις ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ θάρρος νὰ
ὑποφέρῃ τὴν βίασαν ἀποχωρισμοῦ, τοῦ ὁποίου δὲν
προέβλεπε τὸ τέρας, ἡ ἀκουσίως ἐγκαταλειφθεῖσα
σύζυγος, ἀλλὰ πολὺ βεβαία ὅτι δὲν ἦτο λησμονη-
μένη, δὲν ἔπαυε καιροφυλακτοῦσα καὶ ἐπιλαμβανο-
μένη τῶν σπανίων περιστάσεων, αἵτινες ἠδύνατο
νὰ παρέχωσιν εἰς αὐτὴν πληροφορίας περὶ τῆς τύ-
χης τοῦ συζύγου της.

Μαθοῦσα ὅτι βαρεῖα ἀσθένεια κατεῖχεν αὐτὴν ἐν
Γουιάνῃ συνέλαβε τὸ ἠρωϊκὸν σχέδιον νὰ τὸν ἐπανίδῃ
περιφρονοῦσα τὰς περιπετείας ταξείδιου πλέον τῶν
1500 λευγῶν. Ὁ πατὴρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ της φο-

βοῦμενοι ὑπὲρ αὐτῆς τοὺς κινδύνους τῆς ἐπιχειρή-
σεως εἰς μάτην ἐπειράθησαν νὰ τὴν ἀποτρέψωσιν.
Πεισθέντες περὶ τῆς ἀνωφελείας τῶν προσπαθειῶν
τῶν ἀπεφάσισαν νὰ τὴν συνοδεύσωσιν. Τῇ πρώτῃ
Ὀκτωβρίου 1769 ἡ μικρὰ συνοδία τῶν ὁδοιπόρων
συνισταμένη ἐκ δώδεκα προσώπων κυρίων καὶ δού-
λων καὶ συνοδευομένη ὑπὸ τριάκοντα πέντε Ἰνδῶν
ἐπιφορτισμένων νὰ φέρωσι τὰς ἀποσκευὰς, ἀνεχώ-
ρησεν ἐκ τοῦ Ῥίῳ-Βάμβρα καὶ διευθυνομένη πρὸς τὴν
Ἰνδικὴν κόμην Κανέλος, ἵνα ἀκολουθήσῃ τὸ ρεῦμα
τοῦ Βοβονάσσα μέχρι τῆς συμβολῆς αὐτοῦ εἰς τὸν
Ῥίον Νάπαν, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν ἄνω Ἀμαζόννα.

Τὸ ταξείδιον, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἦτο εὐτυχεῖς,
ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἀκολουθήσῃ τρομερὰ δυσ-
τυχήματα. Τὸ πρῶτον συμβῆν, ὅπερ ἠνέφεξε σειρὰν
ἀπαισιῶν γεγονότων, ὑπῆρξεν ἡ αἰφνιδία φυγὴ τῶν
Ἰνδῶν, οἵτινες ἐξετέλουν τὸ διπλοῦν ἔργον κομι-
στῶν τῶν φορτίων καὶ ὁδηγῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν
ταύτην εἰς διάφορα μέρη, ὅθεν διήρχοντο οἱ ὁδοι-
πόροι, ἡ εὐφρογία ἐμαίνετο μετὰ λύπης, ἐρημοῦσα
ἐντελῶς τὰ χωρία καὶ τὰς κόμης. Ἐκεῖνοι, ὅσους ἡ
θανατηφόρος μάστιξ δὲν προτέβηκεν, ἐγκατέλειπον
τὰς κατοικίας των καὶ ἐπέζητουν εἰς τὸ βῆθος τῶν
δατῶν ἢ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων καταφύγιον
κατὰ τῆς ἐπιδημίας. Εἰς τὸ πρῶτον χωρίον, τὸ
ὁποῖον οἱ συνοδεύοντες αὐτοὺς Ἰνδοί, εὗρον ἔρημον,
κατελήφθησαν ὑπὸ φρίκης καὶ φεύγοντες δρομέως
διεσπάρησαν χωρὶς νὰ θέλωσι νὰ ἀποκρίνωσιν εἰς
τὰς φωνὰς ἐκείνων, οἵτινες προσεπάθουν νὰ συνάξω-
σιν αὐτοὺς. Στερηθέντες τῶν ὁδηγῶν οἱ ὁδοιπόροι
ἦσαν ἀβέβαιοι περὶ τῆς διευθύνσεως, τὴν ὁποίαν
ᾤφειλον νὰ λάβωσι διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς Ἀνδοάν,
τὴν ὁποίαν εἶχον δεῖξει εἰς αὐτοὺς ὡς τὸν πλησιέ-
στερον σταθμόν.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον ἤλπίζον, ὅτι ἡ τύψις τοῦ συνει-
δότος ἤθελεν ἐπαναγάγει τοὺς ἐγκαταλείψαντας αὐ-
τοὺς ἢ ἡ θεία πρόνοια ἤθελεν πέμψει αὐτοῖς ὁδη-
γὸν ὀλιγώτερον δεξιόν. Ἴνα δυνηθῶσι νὰ περιμένω-
σι νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐλπίς των, κατεσκεύασαν
εἰς τὸ μέρος τοῦτο καλύβας ἐκ φύλλων τῶν δένδρων,
ἀλλὰ δὲν ἔμειναν πολὺ ὑπὸ τὰ καταφύγια ταῦτα.
Γέρων ἰνδὸς διαβαίνων ἐκ τοῦ σκηνώματός του συ-
νήνεσε νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς Ἰνδίας. Ὁ δυστυχὴς
ἄνθρωπος ἐπέπρωτο νὰ μὴ φθάσῃ διότι ἀδύνατος
ἦδη καὶ ἀσθενὴς ἀπέθανε καθ' ὁδόν.

Ὁ φόβος μὴ ἀποπλανηθῇ χωρὶς νὰ δύναται νὰ
ἐπανέλθῃ δὲν ἐπέτρεπεν εἰς τὴν μικρὰν συνοδίαν νὰ
ῤιψοκινδυνεύσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ

ὁδὸς ἠδύνατο νὰ εἶναι, ἂν μὴ ἡ συντομιωτάτη, τοῦ-
λάχιστον ἡ εὐθυτάτη καὶ ἡ ἀσφαλεστάτη. Κατε-
σκεύασαν λοιπὸν σχεδίαν (πλοίαριον), ἐφ' ἧς οἱ ὁδοι-
πόροι ἐπεβίβασαν ζωοτροφίας τινὰς καὶ ἀπεφάσισαν
νὰ καταβῶσι τὸν Βοβονάσσαν. Ἄμα τὸ πλοίαριον ἀ-
νεπέτασε τὰ ἱστία, ἡ κυρία Des Odonnais κτυπήσασα
εἰς μεγάλους κλάδους δένδρου, οἵτινες βυθίζονται
ἐν τῷ ποταμῷ, ἔπεσεν εἰς τὸ ὕδωρ ἡ ἀφισίωσις τῶν
δύο αὐτῆς ἀδελφῶν ἔσωσεν αὐτήν. Ἀπενθαρρυνθέν-
τες ἐκ κοπιώδους πλοῦ, ἐκ τῶν ἀναρίθμων ἐλιγμῶν
τοῦ ποταμοῦ, ὅστις μετὰ διάπλουν ἡμερῶν τινῶν ἐ-
πανέφερον αὐτοὺς πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, καὶ
βιέποντες πρὸς τούτους ὅτι αἱ ζωοτροφίαι ἐξηντλοῦν-
το ἀπεφάσισαν νὰ τὰ μῶσιν ὁδὸν διὰ τοῦ δάσους,
ἧτις ἐφάνη εἰς αὐτοὺς ἄπειρος, ἐπειδὴ ἐβάδιζον ἐπὶ
πολὺν χρόνον χωρὶς νὰ εὐρωσιν κατ' ἀρχὰς οὐδὲν
ἄλλο ἢ ἀγρίους καρπούς, ἵνα καταπραῦνωσι τὴν
πεινὰν των.

Οἱ κόποι τῆς πορείας προστιθέμενοι εἰς τὰς βασά-
νους τῆς στερήσεως εἶχον ἐξαντλήσει τὰς δυνάμεις
τῶν ῤωμαλοτέρων πάντες ἔπεσαν, ἵνα μὴ ἐγερ-
θῶσιν πλέον. Μία μόνη, εἰς ἣν ἡ συζυγικὴ τρυφερό-
της εἶχε δώσει τὴν ἀναγκαίαν δραστηριότητα, ἵνα
ὑποστῇ τὰς δεινοτάτας προσβολὰς τῆς δυστυχίας,
ἵστατο ἐν τῷ μέσῳ τῶν πτωμάτων τῶν γενναίων
συνοδοιπόρων της. Μὴ δυναμένη νὰ ἀποφασίσῃ νὰ
ἐγκαταλείψῃ αὐτοὺς χωρὶς νὰ τοὺς ἐνταφιάσῃ, ἡ
κυρία Des Odonnais διήλθε δύο ἡμέρας σχίζουσα
τὰς χεῖρας της, ἵνα σκάπτῃ τὴν γῆν. Προσπάθειαι
ἀνωφελεῖς! Διότι ἠναγκάσθη νὰ ἀποστῇ τοῦ εὐσε-
βοῦς καθήκοντος, τὸ ὁποῖον ἐπέβαλεν εἰς ἑαυτήν, καὶ
νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν ἀδηφαγίαν τοῦ αἰλουροπαρ-
δάλου (Gaguar) καὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἄρκτου πολύ-
τιμα λείψανα τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀποθανόντων.

Ἡ μέχρι τοῦδε ὑποστηρίζουσα αὐτὴν ἐλπίς δὲν τὴν
ἐγκατέλειπε καὶ μετὰ τὴν ὀδυνηρὰν ταύτην δοκι-
μασίαν. Σχεδὸν γυμνή, διότι τὰ ἐνδύματά της εἶχον
καταξέσχισθῇ, διανοήθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ὁδοιπο-
ρείαν της. Ἀλλὰ οἱ ἐξωδηκότες, μεμωλωπισμένοι
καὶ αἰμοστυγεῖς αὐτῆς πόδες δὲν εἶχον πλέον ὑπο-
δήματα. Ἡ κυρία Des Odonnais προβλέπουσα ὅτι
οἱ πόνοι θὰ ἐμποδίσωσι αὐτὴν ἀπὸ πορείας, μικρὰς,
καθ' ὅσον ἔπρεπε νὰ εὐρῆ κατοικίαν, ἐν ἣ θὰ ἠδύ-
νατο νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὁδοῦ, ἣν ᾤφειλε νὰ
ἀκολουθήσῃ, ἐπανερχεται πρὸς τὸν πρεσβύτερον αὐ-
τῆς ἀδελφόν, τὸν τελευταῖον ὑποκύψαντα εἰς τὴν
διπλὴν βίασαν τοῦ κόπου καὶ τῆς πείνης, γονατί-
ζει ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς τε-

ταραγμένους ἐκ τῶν δακρύων καὶ μετὰ τρεμούσης χειρὸς, ὡς ἐὰν ἔμελλε νὰ πράξῃ ἱεροσυλίαν, ἀφαιρεί τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ καὶ τὰ φορεῖ ἀμέσως* ἔπειτα ἀπευθύνουσα βλέμμα ἀποχαιρετισμοῦ εἰς τοὺς προσφιλεῖς αὐτῆς νεκροὺς ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν τῆς. Βαδίζει κατ' εὐθείαν, ἀφίνουσα εἰς τὰς ἀκάνθια τῶν βάτων, τὸ ὑπόλοιπον τῶν μεταξίνων ῥακῶν, τὰ ὅποια ἔφερον ὡς ἔνδυμα. Βαδίζει πρὸς τὸ ἄγνωστον, ἄνευ διευθύνσεως, μέχρις οὗ ἀνακαλύπτει ἐν τῇ περιγησίᾳ ταύτῃ τυχαίως φυτόν, τοῦ ὁποῦ τὰ πλατέα φύλλα ἐκράτουν ὡς δοχεῖον σταγόνας δρόσου, ἵνα καταπραῦνη τὴν δίψαν, ἡ ὁποία καίει τὸν λαιμόν τῆς, βαδίζει μέχρις οὗ εὐρίσκει σειρὰν κληματίδων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναρροχᾶται καὶ κρεμάτα, ὅπως φθάσῃ εἰς τοὺς καρποφόρους κλάδους τῆς *Leucythis ollaria*, τῆς ὁποίας τὰ ἐλαιώδη ἀμύγδαλα θὰ παύσωσι τὴν πείναν τῆς. Ἡ ὁδοιπορία αὕτη δι' ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἡ ἰδία ἔεμνε, διήρκεσεν ἐννέα ἡμέρας, αἵτινες ὑπῆρξαν διὰ τὴν κυρίαν *Des Odonnais* ἐννέα ἡμέραι ἀγωνίας, ἔπειτα μετὰ τινὰ βήματα φθάνει εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δάσους καὶ ἐπαναβλέπει τὸν Ἴριον Βοβονάσσαν.

Εἰς τὸ θέαμα φάσματός τινος, ὅπερ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δένδρων ἐφαίνετο ὡς φανταστικὴ ἐμφάνισις, πτωχοὶ Ἴνδοί, οἵτινες ἦσαν ἐνησχολημένοι ἐπὶ τῆς ὄχθης εἰς τὸ νὰ ῥίψωσι τὸ πλοιαρίον των εἰς τὸν ποταμόν, ἔμειναν ἔντρομοι. Ἀλλὰ παρ' αὐτοῖς τὸ αἶσθημα τῆς συμπαθείας διεδέχθη τὸν τρόμον, ὅτε εἶδον τὸ λεγόμενον τοῦτο φάντασμα νὰ ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς, νὰ κάμψῃ τὰ γόνατα, καὶ νὰ ἐνώσῃ τὰς χεῖρας εἰς σημεῖον παρακλήσεως. Ἀντὶ νὰ φύγωσιν, ὡς κατὰ πρῶτον ἐσκεπτόντο, ἐπορεύθησαν ἐνώπιον τῆς ἱκετεούσης. Παρατηρήσαντες δὲ τότε ὅτι ἡ δυστυχὴς γυνὴ δυσκόλως ἠδύνατο νὰ σταθῇ ὀρθία, ἐβοήθησαν αὐτὴν νὰ περιπατήσῃ καὶ στηριζομένη οὕτως ὑπ' αὐτῶν ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον των, ὅπερ ἔκειτο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τοῦ ποταμοῦ. Ἡ Περουβιανὴ ἦτο ἐκ τῆς παιδικῆς τῆς ἡλικίας ἐξωκειομένη μετὰ τῶν πλείστων διαλέκτων τῶν περὶ τὸν Ἰσημερινὸν χωρῶν ἐκείνων. Ἠδυνήθη δὲ ἄνευ δυσκολίας νὰ δώσῃ νὰ ἐννοήσωσιν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, τοὺς ὁποίους ἡ περιέργεια εἶχε συνηθροίσει ἐν τῇ καλύβῃ ἐν ἣ ἐφιλοξενεῖτο. Εἰς τὴν διήγησιν τῶν δυστυχημάτων τῆς, ἀνθρωποὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν πλησιεστέρην κατοικίαν τῶν ἱεραποστόλων, ἵνα ἐξασφαλίσωσι εἰς τὴν ὁδοιπόρον μέσα μεταφορᾶς μέχρι τῆς ὄχθης τοῦ Ἀμαζόνος. Αἱ γυναῖκες συγκινηθεῖσαι ἐκ τῆς γυμνώσεώς τῆς ἔσπευσαν

νὰ κόψωσι καὶ νὰ ῥάψωσι ἐσωφόριον ἐκ κυανοῦ ὑφάσματος, τὸ μόνον ἔνδυμα, ὅπερ ἔφερε καὶ τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἡ κυρία *Des Odonnais* ἔμελλε νὰ φέρῃ μέχρι τοῦ τέλους τῆς ὁδοιπορίας τῆς.

Ἀφοῦ ἔμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὸ χωρίον, οἱ Ἴνδοι ἐπανῆλθον μετὰ ἱεραποστόλου, ὅστις ἦτο ἐπιφορτισμένος νὰ εἴπῃ εἰς αὐτήν, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλίας πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς τῆς ἐκ τοῦ Ἴριου-Βάμβα, διέταξε νὰ περιμένῃ αὐτὴν εἰς Λορέτον πλοιαρίον, ἵνα δυνήθῃ νὰ καταβῇ τὸν Ἀμαζόνα.

Κατὰ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ ἔλαβε πᾶν ὅ,τι ἡ φιλανθρωπία τοῦ πτωχοῦ δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀποδείξει συμπαθείας καὶ ἀδελφικὰς περιποιήσεις, ἡ κυρία *Des Odonnais* εὐτύχησε νὰ εὕρῃ ἐφ' ἑαυτῆς χρυσὴν ἄλυσον, τὴν ὁποίαν ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ τραχήλου τῆς, προσπαθοῦσα διὰ τοῦ δώρου τούτου ν' ἀνταμείψῃ τὴν συγκινητικὴν ταύτην φιλοξενίαν.

Φθάσασα εἰς Λορέτο ἡ ἡρωϊκὴ Περουβιανὴ, ἠδυνήθη νὰ θεωρήσῃ ἕκτοτε ὡς φθάσασα εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξιδίου τῆς, καίτοι ἀπόστασις χιλίων λευγῶν ἐχώριζεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ συζύγου τῆς.

Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα τοῦ πλοῦ διεβουκολεῖτο ὑπ' ἐλπίδος, ἥτις τὴν φορὰν ταύτην δὲν θὰ τὴν ἐξηπάτα. Πρὸ τῆς ἀφίξεώς τῆς εἰς τὴν γαλλικὴν Γουιάννην, τὸ πλοιαρίον ὅπερ ἔφερεν αὐτὴν συνήντησε πλοῖον ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ὁ Γοθίνος *Des Odonnais* ἐπεβιβάσθη ἵνα ἔλθῃ ἐνώπιον τῆς συζύγου του.

Οἱ ἐπὶ τέλους ἐνωθέντες σύζυγοι ταχέως ἀπεφάσισαν νὰ ἀναχωρήσωσιν εἰς Γαλλίαν, καὶ τῇ 14/26 Ιουνίου μετὰ ἐξήκοντα πέντε ἡμερῶν πλοῦν ἀπεβιβάσθησαν εἰς Ροχέλλην. (Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

ΜΑΡΙΑ Κ. ΙΩΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩ ἸΠ' ΑΡΙΘ. 829 ΦΥΛΛΩ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ Ο ΕΥΡΥΠΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙΣΑΝ ΑΝΩΝΥΜΟΝ ΔΙΑΤΡΙΒΗΝ

Μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως ἀνέγνωμεν τὴν

*) Σ. Δ. Ἡ παρούσα διατριβὴ ἐδόθη ἡμῖν πρὸ καιροῦ πρὸς καταχώρισιν, ἕνεκα ὅμως πληθῆος ἄλλης ὕλης, ἀνεβλήθη αὕτη μέχρι σήμερον. Καίπερ ἐν πολλοῖς διαφωνοῦντες πρὸς τὸν ἐπιστέλλοντα ἡμῖν, οὐχ ἦτον καταχωρίσασθαι αὐτήν, παρέχοντες τὰς στήλας τῆς Ἐπιθεωρήσεως πρὸς πᾶσαν ἐπιστημονικὴν συζήτησιν.

τε ὑπ' ἀριθ. 3606 ἐν τῷ *Αἰῶνι* καταχωρήσασθαι διατριβὴν τοῦ ὑφηγητοῦ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου Κ. Α. Παπαδιαμαντοπούλου «Περὶ τῶν κυριωτέρων ἀρχῶν τῆς θετικῆς Φιλοσοφίας,» καθάπερ καὶ τὴν πρὸς ταύτην ἀνώνυμον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 829 φύλλου τῆς ἐν Χιλκίδι ἐκδιδομένης ἐφημερίδος ὁ *Εὐρύπτος* δημοσιευσθεῖσαν ἀπάντησιν.—Εἰ καὶ οὐδόλως ἐπιδοκιμάζομεν τὴν διὰ πολιτικῶν ἐφημερίδων δημοσιευσιν τοιαύτης φύσεως διατριβῶν, ὧν ἀρμόζουσα μᾶλλον θέσις εἰσὶν αἱ σελίδες περιοδικῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων, οὐχ ἦτον μετ' ἀπλήστου ἀνέγνωμεν ἡδονῆς ἀμφοτέρας, θεωρήσαντες αὐτὰς ὡς ἄριστον οἶωνόν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα τῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων καὶ τὰς περὶ αὐτῶν συζητήσεις τροπῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, καὶ ὡς ἀπαρχὰς φαινοῦς καὶ εὐγενοῦς πνευματικῆς σταδιοδρομίας. Μὴ ἀνήκοντες δὲ δυστυχῶς εἴτε εὐτυχῶς εἰς οὐδετέρων τῶν φιλοσοφικῶν Σχολῶν, ἅς οἱ ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ ταύτῃ ἀντεπεξελθόντες, πρῶτοι δύο οὗτοι μύσται τῆς Φιλοσοφίας φαίνονται ἀντιπροσωπεύοντες, ἀλλ' εἰς τρίτην τινά, ἥς αἱ τάξεις μεγεθύνονται ὁσημέραι ὑπὸ τῶν πρὸς αὐτὴν προσερχομένων νέων ὁπαδῶν, τῶν μὴ ἀρεσκομένων εἰς κενὰς λέξεις ἐννοιῶν ἐστερημένας, οὐδ' εἰς θεωρίας ἀφηρημένας καὶ ἀνυποστάτους, ἐρχόμεθα ἵνα υποβάλωμεν πρὸς τὸν λίαν ἀξιότιμον συντάκτην τῆς ἐν τῷ «*Εὐρύπτῳ*» διατριβῆς τὰς κατωτέρω ὀλίγας ἡμῶν παρατηρήσεις.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ πρῶτον μέρος τῆς διατριβῆς αὐτοῦ, οὐδὲν ἔχομεν εἰπεῖν, εἰμὴ ὅτι πληρέστατα συμπεριζόμεθα τὰς ἑαυτοῦ ἰδέας, καθόσον ἀφορᾶ εἰς τὰς περὶ ἀπολύτου καὶ περὶ πρῶτων καὶ τελικῶν αἰτιῶν γνώμας τῆς θετικῆς καλουμένης φιλοσοφίας, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν ἀγνωμίαν αὐτῆς, ἀρνούμενης πᾶσαν περὶ τούτων ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν διὸ λίαν εὐλόγως, καθ' ἡμᾶς, τὴν τοιαύτην φιλοσοφίαν ἄρησιν πάσης φιλοσοφίας ἀποκαλεῖ. Κακῶς ὅθεν ἡ Σχολὴ αὕτη ἐσφετερίσθη καὶ ὠκοιοποιήθη τὴν ἐπωνυμίαν τῆς θετικῆς φιλοσοφίας, ἀφοῦ παροῦσα ἀμερικανῶν περὶ τοῦ πρωτίστου παντὸς φιλοσοφικοῦ συστήματος σκοποῦ. Ἡ ἡμετέρα ἀπ' ἐναντίας Σχολή, ἡ ὄντως ἡ ἐπωνυμία τῆς θετικῆς ἀρμόζει φιλοσοφίας, πρῶτιστον καὶ κύριον σκοπὸν αὐτῆς καὶ μέλημα ἔχει τὸ ἀπόλυτον, ὅπερ ἀναγνωρίζει καὶ ἀνομολογεῖ καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις. Ἀπόλυτον ἐν τῇ ὕλῃ, ἀπόλυτον ἐν τῇ δυνάμει, ἀπόλυτον ἐν τῷ χρόνῳ, ἀπόλυτον ἐν τῷ τόπῳ, ἀπόλυτον ἐν τῷ αἰτίῳ, ἀπόλυτον ἐν τῷ αἰτιατῷ* συνελόντι δέ, ἀπόλυ-

τον ἐν τῇ δημιουργίᾳ συμπάσῃ, τῇ μηδέποτε ἀρχῇ· σχοῦση μὴδὲ τέλος ἐξούση. Συνεπῶς δὲ πρὸς τ' ἀνωτέρω ἀπορρίπτει διακρήδην καὶ ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξιν πρῶτων καὶ τελικῶν αἰτιῶν, καθόσον ἡ δόξα αὕτη ἀντίκειται πρὸς τὴν τοῦ ἀπολύτου φύσιν, ὅπερ οὔτε ἀρχὴν οὐδὲ τέλος ἔχει, ἀλλ' ἀτίδιον τυγχάνει. Δύναμις καὶ ὕλη, παράγοντες δύο παντὸς αἰτίου, ἅμα δὲ καὶ αἰτιατά, μηδέποτε ἀρχὴν σχόντα, ἀτίδια εἰσὶ καὶ κατὰ πᾶσαν ἐννοιαν ἄπειρα, ἥτοι ἀπόλυτα. Ἡ ἀναγνώρισις ὅθεν πρῶτων καὶ τελικῶν αἰτιῶν συνεπάγει κατ' ἀνάγκην τὴν παραδοχὴν πρῶτης καὶ τελικῆς δυνάμεως καὶ ὕλης, ἥτοι τὸ πεπερασμένον ταύτης τε καὶ ἐκείνης, καὶ τὴν πρὸ τούτων τοῦ μηδενὸς ὑπαρξιν, τὴν ἄρησιν δηλονότι πάσης ὑπάρξεως. Τοῦτο προσδύουσα ἡ τῶν μεταφυσικῶν Σχολῆ, καταφεύγει ἀναγκαίως, ἀλλ' αὐθαίρετως ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν κοσμογονίαν εἰς τὴν παραδοχὴν καὶ ἀναγνώρισιν ἀρχικοῦ τινος αἰτίου ἐκτὸς πάσης ὕλης κειμένου, δυνάμεως δηλονότι ἄνευ ὕλης, δυνάμεως ἀύλου καὶ πνευματικῆς, καὶ κατὰ πᾶσαν ἐννοιαν ἀπολύτου. Τὴν αὐθαίρετον ὅμως ταύτην δοξασίαν εὐχερῶς λίαν καὶ οἰοῖναι κάλαμον εὐθραστον κατασυντρίβει ἡ ἀκαταμάχητος λογικὴ τῆς τῶν ὀρθολογιστῶν Σχολῆς, τῶν φιλοσοφούντων ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ μηδὲν ἐξερχομένων τῶν ὀρίων ταύτης. Καὶ ὄντως, ἐὰν ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος, τὸ μικροσκοπικὸν τοῦτο τῆς φύσεως προῖόν, θελήσῃ νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὀρίων τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ στοιχείου ἐν ᾧ ἐτάχθη, προσόμοιος ἰχθύϊ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐρριμένῳ, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τῷ μυθολογομένῳ ἰκάρῳ, θέλει ἀναντιρῶτως περιπέσει εἰς σκοτοδίνην, φρεναλλοίωσιν καὶ τέλος εἰς ἀνίατον καὶ θανάσιμον δι' αὐτὸν καὶ τοὺς αὐτὸν εἰς τὴν παράφροναν πτῆσιν ἀκολουθήσαντας μονομανίαν, τὴν θρησκευτικὴν καλουμένην (*monomanie religieuse*). Ἐάν, λέγει ἡ τῶν ὀρθολογιστῶν Σχολή, ὑπῆρχεν ἀρχικόν τι αἷτιον τοιοῦτον οἷον παραδέχονται οἱ πνευματισταί, ὑποκειμενικὴ τις δηλονότι δύναμις, ἐπὶ τίνος ἀντικειμένου, μὴ ὑπάρχοντος ποσῶς τοιοῦτου, ἤθελεν αὕτη ἐκδηλώσει τὰς ἐνεργείας αὐτῆς; ἐπὶ τοῦ κενοῦ; ἐπὶ τοῦ μηδενὸς δηλονότι; Ἀλλὰ τὸ μηδὲν εἶνε ἀρνητικόν τι, εἶνε ἀπόλυτος ἄρησις παντὸς ὄντος, παντὸς ἀντικειμένου. Τὸ μηδὲν οὐδ' εἰς τὴν παντοδυναμίαν αὐτὴν δυνατὸν νὰ ὑπακούσῃ διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον, διότι δὲν ὑπάρχει. Ἐκ τοῦ μηδενὸς μηδὲν μόνον παραχθῆναι δύναται.

Κατὰ τὴν τῶν πνευματιστῶν λοιπὸν θεωρίαν τὸ πρῶτον αἷτιον ὑπὸ τοῦ μηδενὸς πανταχόθεν περιστοιχούμενον καὶ μόνον αὐτὸ ἐν τῷ ἀπείρῳ ἔχει.

ὑποκειμένον τι καὶ ἀντικείμενον ὄν, δρῶν καὶ πάσχον ἄμα πρόσωπον, ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ μόνου ἠδύνατο νὰ στρέψῃ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ, δυνάμεις, καὶ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας τὸ σύμπαν νὰ δημιουργήσῃ. Κατὰ ταῦτα βεβαίως καὶ ἀναγκαιῶς τὸ δημιούργημα αὐτὸν ἔδει εἶναι καθάπερ καὶ τὸ δημιουργὸν αἴτιον. Τοῦτο οὐδεὶς πιστεύμενος ἤθελε ποτε τολμήσει νὰ διαφιλονεικήσῃ, ἀυταπόδεικτον καὶ μηδεμίαν ἀποδείξεως χρῆζον ἀξίωμα ὄν. Καὶ ὄντως, πῶς δύναται τις φαντασθῆναι καὶ ὅτι ἐξ αὐτοῦ ὕλικόν ἢ καὶ τ' ἀνάπαινον δύναται ποτε παραχθῆναι; Ἡ ἀπλουστέρα πρὸς τοὺς ἀντιφρονούντας ἀπάντησις ἤθελεν εἶσθαι ὅτι οὐδὲν ἐν τῇ φύσει, ἢ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ὄν ἂν ὑποτελεῖται, οὐδεμίαν δυνάμιν φυσικὴν εἴτε πνευματικὴν, ὅσῳ ἀπόλυτος καὶ αὐτῇ ὑποτελεῖται, δύναται ποτε μεταδοῦναι ἐτέρῳ τι εἴ τι ἢ ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς στοιχεῖα ὧν αὐτῇ στερεῖται, δημιουργεῖν δ' οὕτω πάντῃ ἀλλοίως τῇ ἑαυτῇ φύσει φύσεως ὄντα. Πρὸς ταῦτα ὅμως οἱ πνευματισταὶ ἀπαντῶσιν ἡμῖν ὅτι τὰ πάντα τῇ παντοδυναμίᾳ δυνατά, διότι ἄλλῳ δὲν ἤθελεν αὐτῇ εἶσθαι καὶ ἀποκαλεῖσθαι παντοδυναμία· ὅτι δὲ τὸ αἴτιον πρῶτον ἐκτὸς καὶ πρὸ πάσης ὕλης καὶ δυνάμεως ὑπάρχον, ἀπειρον δὲ ὄν καὶ ἀπάσαν ἔννοιαν καὶ ἐπομένως ἀπολύτως ἀπόλυτον, τὰ πάντα ἠδύνατο καὶ δύναται πράξει. Ἀντικρούουσα ἢ ἐν λόγῳ Σχολῇ τὴν πρὸ τῆς κοσμογονίας ὑπαρξίν τοῦ μηδενὸς καὶ τοῦ κενοῦ, δοξάζει καὶ πρὸςθεύει ὅτι τὸ αἴτιον πρῶτον ἀπειρον ὄν χρόνῳ τε καὶ τόπῳ, ἀνεκάθεν καὶ αἰδίως ἐπλήρου τὸ σύμπαν, ἦτοι τὸ ἀπειρον διάστημα· ἀπειρον δὲ δυνάμει καὶ βουλήσει, τὰ πάντα ἠδύνατο κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ νὰ δημιουργήσῃ. Ἀπειρον ἐν λόγῳ, τὰ πάντα ἐλλόγως καὶ συνετῶς καὶ πρὸς ὄρισμένον τινὰ σκοπὸν ἐποίησεν. Ἀπειρον ἀγαθότητι καὶ δικαιοσύνη, ἐν σκοπῷ δικαίῳ καὶ ἀγαθῷ τὸ δημιούργημα αὐτοῦ ἐκ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι προήγαγεν. — Ἐν πρώτοις ἐρωτῶμεν τοὺς πνευματιστάς, θέλομεν δὲ ὁμολογεῖ αὐτοῖς χάριτας ἀπείρους, ἐάν λύσωσιν ἡμῖν τὴν ἐξῆς ἀπορίαν: Ἐν ποίᾳ καταστάσει διετέλει τὸ πρῶτον αἴτιον πρὸ τοῦ συλλαβεῖν αὐτὸ τὴν ἰδέαν τοῦ δημιουργήσαι τὸν ὕλικόν κόσμον; Καθ' ἡμᾶς ἢ μόνῃ δυνατῇ ἀπάντησις πρὸς τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἶνε ὅτι διετέλει ἐν πλήρει ἀδρανείᾳ ἐπὶ ὅλην αἰωνιότητα δι' ἑλλειψίν παντὸς ἐξω αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὅπως διὰ τούτου θέσῃ εἰς κίνησιν καὶ ἐκδηλώσῃ τὰς ἐνεργείας καὶ δυνάμεις αὐτοῦ, ἢ ὅτι ἐπὶ αἰωνιότητα ὅλην ἐσκέπτετο, διενεοῖτο καὶ ἐσχεδίαζε τὸ μέλλον αὐτοῦ ἔργον, ζῶν, οὕτως εἰπεῖν, ζῶν

ὅλως ὑποκειμενικὴν καὶ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ἐπιδρῶν Ἄλλὰ ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς ἐπὶ αἰωνιότητι ὅλην ἀδρανούς ταύτης ὑπαρξεως; ἀφ' ἑτέρου δὲ πῶς δύναται συλλαβεῖσθαι τὸ ἀπειρον τοῦ δημιουργοῦ μετὰ τοῦ πεπερασμένου τοῦ δημιουργήματος; Τὰ αἴτια, ὡς γνωστὸν, διατελοῦσιν αἰετοῦ εἰς εὐθὺν πρὸς τὰ αἰτιατὰ λόγον, ἐκ δὲ τοῦ ἔργου δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ ἐργάτου. Τίς λοιπὸν δύναται ποτε παραδεχθῆναι καὶ πιστεῦσαι ὅτι ἀπειρον ὄν ἤθελεν ἐκδηλώσει τὰς ἀπείρους αὐτοῦ δυνάμεις δι' ἔργου πεπερασμένου; ὅτι τὸ ἀπειροτέλειον ὄν ἀτελεῖ, ἀτελέστατα ἤθελε δημιουργήσῃ; ὅτι τὸ ἀπειράγαθον τῇ κακίᾳ πανταχοῦ ἤθελε διαφθεῖρει; ὅτι τὸ ἀπειροδικαίον τὴν ἀδικίαν ἤθελε ἀνεχθῆ δεσπόζουσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ δικαίου; Ταῦτα ἀντίκεινται φρονούμεν πρὸς πάντας τοὺς τῆς φύσεως νόμους καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ὀρθὸν λόγον. Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἀπορίαν ἡμῶν ὡς ἀναγκαιῶς ἐπιτελεῖται ἡ ἐξῆς: Εἰ ὁ ὕλικὸς κόσμος ἔσχεν ἀρχὴν, παραδεκτέον ἐξάπαντος ὅτι καὶ τέλος ἔξει, καθάπερ πᾶν πεπερασμένον δημιούργημα, ἐν τῷ μηδενὶ δὲ τὸ σύμπαν, πλὴν τοῦ αἰτίου πρῶτου ἐπανακάμψει. Ὅποια ἔσται τότε ἡ κατάστασις καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὑπαρξεως τοῦ πρώτου αἰτίου, μόνου ἀπομείναντος ἐν τῷ ἀχανεῖ πελάγει τῆς ἀτελευτητῆτος αἰωνιότητος, πανταχοῦθεν δὲ ὑπὸ τοῦ μηδενὸς περιστοιχουμένου; Πρὸς λύσιν τῶν τοιούτων ζητημάτων οἱ μεταφυσικοὶ καὶ θεολόγοι ἀναγκάζονται ἢ ἀγνοίαν νὰ ὁμολογήσωσιν, ἢ νὰ καταφεύγωσιν εἰς εἰκασίας αὐθαρέτους καὶ μηδὲ ὅλως εἰς τὰ πράγματα ἢ τὸν ὀρθὸν λόγον στηριζομένας. Ἡ ἡμετέρα ἀπ' ἐναντίας Σχολῇ παραδεχομένη τὴν αἰωνιότητα τοῦ ὕλικου κόσμου, τῆς ὕλης δηλονότι καὶ τῆς δυνάμεως, χωρὶς νὰ καταφεύγῃ εἰς αὐθαρέτους ὑποθέσεις, ἐξηγεῖ ἐφ' ὅσον τὰ ὄρια τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ἐπιτρέπουσιν αὐτῇ, καὶ συμφῶνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τὸ μέγα ζήτημα τῆς κοσμογονίας. Ἐκ τῶν μερικωτέρων δὲ πρὸς τὰ γενικώτερα βαδίζουσα, καὶ ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα πρὸς τὸ καθόλου, καὶ διὰ τῆς ἀναγωγικῆς μεθόδου εἰς γενικὰς ἀφικνουμένη ἀρχάς, ἐρεῖδόμεν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς καθ' ἕκαστην ἐπιστημονικῆς πείρας, ἀποφαινεται ἀδιστακτικῶς ὅτι ἀφοῦ οὐδ' ἐν μέρει τῆς ὕλης νὰ καταστραφῇ δύναται εἰς οἰάνδηποτε μορφήν ἢ κατάστασιν καὶ ἀνμεταστῆ αὐτῇ, ἢ ὕλη καὶ ἢ ἐν αὐτῇ συμφυῆς καὶ ἀχώριστος δυνάμεις αἰώνιοι καὶ ἀθάνατοι εἰσὶ, πρὸς δὲ καὶ ἀπειροί. Τοιοῦτος κατὰ συνέπειαν καὶ ὁ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐκτεινόμενος κόσμος, ὁ ἐκ τῶν

ἀπειραρίθμων συνδυασμῶν τῆς ὕλης καὶ τῆς δυνάμεως ἀπαρτιζόμενος. Καὶ πράγματι, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ παραδεχθῆ τις ἢ νὰ φαντασθῆ κἂν πέρας τι ἐν τῷ ὕλικῷ τούτῳ κόσμῳ χωρὶς νὰ ἀνατρέψῃ πάντας τοὺς γνωστοὺς τῆς φύσεως νόμους, τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος, τῆς ἑλξεως, τῆς κεντρομόλου καὶ κεντρόφυγος δυνάμεως, δι' ὧν συγκροτοῦνται ἀμυβαιῶς ἐν τῇ οἰκείᾳ αὐτῶν θέσει αἱ ἀπειραρίθμοι σφαῖραι ἐξ ὧν ἀπαρτιζέται τὸ σύμπαν; Καὶ τί ἤθελεν γίνεαι ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ αἱ τελικαὶ περιφερικαὶ σφαῖραι, μὴ ἐλκόμεναι πλέον πρὸς τὴν περιφέρειαν ὑπὸ ἐτέρων σφαιρῶν, ἀλλὰ μόνον πρὸς τὸ κέντρον ὑπὸ τῶν κεντρικωτέρων; ἤθελεν βεβαίως ἅπασαι καταπέσει αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ, αἱ περιφερικώτεροι πρὸς τὰς κεντρικώτερας, συμπέσει δὲ πᾶσαι καὶ συσσωρευθῆ ἐπὶ μιᾶς καὶ μόνῃς τῆς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου ἀποτελούσης. Πλὴν τούτων, ἐάν παραδεχθῶμεν τὸ πεπερασμένον τοῦ ὕλικου κόσμου, πέραν τῶν ὀρίων τούτου τί ἤθελεν εἶσθαι; τὸ κενὸν βεβαίως, τὸ ἀπειρον κενὸν δηλονότι, καθότι πεπερασμένον κενὸν ἄνευ ὕλικου ὀρίου δὲν δύναται νὰ φαντασθῆ κἂν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Ἄλλ' οἱ πνευματισταὶ παράνοια ἀπαντήσουσιν ἡμῖν ὅτι οὐδαμοῦ ὑπάρχει κενὸν διότι τὸ πᾶν πληροῦται ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἀπείρου αὐτῶν αἰτίου πρώτου. Καὶ ἡμεῖς ὅμως οὐχ ἤττον ἐτοιμῶς ἀπαντῶμεν αὐτοῖς: ἀφοῦ τὸν ὕλικόν τούτον κόσμον πεπερασμένον νομίζετε, τὸ δὲ δημιουργήσαν αὐτὸν πρῶτον αἴτιον ἀπειρον καὶ τὰ πάντα πληροῦν, τότε ὀφείλετε νὰ ὁμολογήσητε ὅτι ὁ ὕλικὸς κόσμος σύμπας εἶνε οὐχὶ κόκκος ἄμμου, ἀλλὰ μικροσκοπικόν τι ὄν ἀπέναντι τοῦ ἀπείρου δημιουργοῦ αἰτίου, καὶ ἀνάξιος κατὰ συνέπειαν αὐτοῦ τε καὶ τῆς παντοδυναμίας του. Βλέπετε λοιπὸν, κύριε πνευματιστά, εἰς ὅποια ἄτοπα καὶ πηγάδια συμπράγματα ἄγει ἡμᾶς τὸ αὐθαρέτον καὶ ἀβάσιμον καὶ ὁμοῦ ἀνυπόστατον τῆς δοξασίας ὑμῶν! — Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρόδῳ, καθότι ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς παρούσης ἐστὶ τὸ ν' ἀπαντήσωμεν πρὸς τὸ δεύτερον μᾶλλον μέρος τῆς ἐν τῷ «Εὐρίπῳ» διατριβῆς, τὸ πραγματευόμενον περὶ ἠθικῆς. Εἰ καὶ πληρέστατα, ὡς θέλομεν ἀποδείξει παρακατιόντες, συμφωνοῦμεν ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῆς ἠθικῆς μετὰ τοῦ ἀνωτέρου διατριβογράφου τοῦ «Εὐρίπου», διαφωνοῦμεν ὅμως τέλει πρὸς τὰ περὶ τῆς βίαιας αὐτῆς γραφόμενα αὐτοῦ. Κατ' αὐτὸν καὶ τοὺς τῆς Σχολῆς αὐτοῦ, βίαιας πάσης ἠθικῆς ἐστὶν ἡ πίστις εἰς ὑπέρτατόν τι ὄν ἐπειδὴ δὲ ἡ ἡμετέρα Σχολῆ δὲν ἀναγνωρίζει τὴν

ὑπαρξίν τοιούτου ὄντος, ὁ κύριος οὗτος συμπεραίνει ὅτι ἡ ἠθικὴ ἡμῶν στερουμένη πάσης βίαιας εἶνε ἀκατανόητόν τι. Καταδικάζει δηλονότι αὐθεντικῶς καὶ ἐμφαντικῶς τὴν τῆς ἡμετέρας ἠθικῆς ὡς ἀβάσιμον χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν ὑπομονὴν νὰ ἐρωτήσῃ ἡμᾶς προηγουμένως ἐάν ἔχωμεν τινὰ βίαιον νὰ ὑποδείξωμεν αὐτῷ, καὶ ὡς ἂν μὴ ὑπῆρχεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐτέρα ἠθικῆς βίαις πλὴν τῆς εἰς ὑπέρτατόν τι ὄν τυφλῆς πίστεως. Ἀκούσατε λοιπὸν ἐν εὐαρεστῆσθε, φίλτατέ μου κύριε, ποία ἐστὶν ἡ βίαιος τῆς ἠθικῆς τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, καὶ πόσον ὑψηλότερα καὶ ἐδραιότερα τῆς ὑμετέρας, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῆς τῶν ἐπὶ τῆς ἀποκαλύψεως στηριζομένων θεολόγων τυγχάνει οὔσα. Βίαιος τῆς ἡμετέρας ἠθικῆς εἶνε ἡ εὐδαιμονία ἡμῶν καὶ τῶν ὁμοίων ἡμῖν ὄντων. Τὸ μέσον δὲ δι' οὗ αὕτη δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ εἶνε ἡ τελεία ἐξόντωσις καὶ ἐκμηδένισις τοῦ ἐγωῖσμου καὶ ἡ εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν ἀνάπτυξις τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Τότε μόνον ὁ ἀνθρώπος θέλει ἀφίχθῃ εἰς τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς εὐδαιμονίας, πρὸς ἣν καὶ μόνῃν τείνουσι πᾶσαι αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀλλὰ τὴν ὁποῖαν ματαίως ἐπιζητεῖ, ὅταν κατανοήσῃ ὅτι μόνῃ ἢ πρὸς ταύτην ἄγουσα ἀσφαλῆς καὶ βεβαία ὁδὸς εἶνε ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τῆς τοῦ θεανθρώπου ἐντολῆς «ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν». Ἐν ταύτῃ τῇ ἐντολῇ ἐγκεῖται ἡ τοῦ ἀνθρώπου γένουσι εὐδαιμονία, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἡ ὑψίστη καὶ ὑπερτάτη ἠθικὴ. Ἐνόσω ὅμως ὁ ἀνθρώπος παραγνωρίζων τὴν βίαιον ταύτην τῆς εὐδαιμονίας του, καταφεύγει οἰστρηλατούμενος ὑπὸ τῶν πνευματιστῶν εἰς βίαιους φανταστικὰς καὶ ἐκτὸς τοῦ περιστοιχούντος αὐτὸν κόσμου κειμένας, οὐδέποτε οὔτε εὐδαίμων οὔτε ἠθικὸς ἔσεται, ἀλλ' αἰετοῦτε κακοδαίμων καὶ ἀνήθικος, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου γένουσι καὶ ἡ ἐνεστῶσα αὐτοῦ κατάστασις ἀριδῆλως ἐπιμαρτυρεῖ. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς, κύριε συντάκτα τῆς ἐν τῷ «Εὐρίπῳ» διατριβῆς, λεληθότως εἴτε ἐν ἐπιγνώσει ὁμολογεῖτε ὅτι ἡ εὐδαιμονία σας εἶνε ἡ βίαιος τῆς ἠθικῆς σας, καὶ οὐχὶ ἡ πίστις σας πρὸς ὑπέρτατόν τι ὄν, τιμωροῦν δὲ τὴν τοὺς κακοὺς καὶ ἀμειβόν τοὺς ἀγαθοὺς ὅτι πράττετε δὲ τὸ καλὸν διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ φύσις σας καὶ οὐχὶ διότι ἐπιβάλλεται ὑμῖν ὡς εἰς κτήνος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Εἴμεθα λοιπὸν χάριτι θεῆς πληρέστατα ὡς πρὸς τοῦτο σύμφωνοι, καὶ ὑμεῖς φαίνεσθε ἀνήκοντες εἰς τὴν τῶν πνευματιστῶν Σχολῆν. Τοῦτο λίαν εὐάριστον, διότι μέγα δεικνύει ἡμῖν ἀνορυχθὲν χάσμα μεταξὺ τῆς

ὕμετέρας καὶ τῆς τῶν ἐπὶ τῆς ἀποκαλύψεως βασιζομένων θεολόγων Σχολῆς. Καὶ ὄντως, ἡ φύσις ἡμῶν αὐτὴ ἀπαιτεῖ, καθὼς λέγετε, τὸ πράττειν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀποφεύγειν τὸ κακόν, δι' ὃν ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν λόγον, τουτέστι, διότι τοῦ μὲν ἡ ὁδὸς ἄγει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, τοῦ δὲ πρὸς τὴν κακοδαιμονίαν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὑμεῖς ἀνομολογεῖτε. Ἄρα ἡ εὐδαιμονία ὑμῶν καὶ οὐχὶ ἡ πίστις πρὸς ὑπέρτατον τι ὃν εἶνε ἡ βᾶσις τῆς ἠθικῆς σας, κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ὕμετέραν ὁμολογίαν.

Ἀθήνησι τῆ 9ῃ Σεπτεμβρίου 1881.

A. Δ.

ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΟΥΣΣΑΙ

Η ΡΑΦΑΕΛΛΑ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν.)

Θ'.

Η ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ

Ἐν ἔτος καὶ ἡμισυ παρήλθεν. Οὐδεμία εἰδήσις πλέον περὶ Γεωργιόνη. Τῷ ἔγραψαν εἰς Καστέλ-Φράγκον. Τὸν ἐζήτησαν ἐν Παδοῦῃ, ἐν Βερόνη, ἐν Οὐδίνῃ, ἐν Τρεβίζῳ. Οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἀνεχώρησεν εἰς Ῥώμην, οἱ δ' ἄλλοι ὅτι εἶναι ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Φερράρας.

Ὁ κάλλιστος φίλος του, ὁ Μόρτος δὰ Φέλτρος, ἐξακολουθεῖ τὰς προσωπογραφίας τὰς ὁποίας ἤρχειεν ὁ διδάσκαλος.

Πρῶταν τινὰ γυνή τις προσέρχεται αὐτῷ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Γεωργιόνη.

Εἶναι ἡ Βιάγκκα Λωρεντζίνη.

«Ἐν ἔτος εἶναι, εἶπεν αὐτῇ, ἀφ' οὗ ὁ Γεωργιόνης μοὶ ὑπεσχέθη νὰ μοὶ κάμη τὴν εἰκόνα μου.

— Ἰδοῦ, εἶπεν ὁ Μόρτος, τὸ χρωματοπινάκιον καὶ οἱ χρωστήρες του. Θέλετε ν' ἀποπειραθῶ τὸ θαῦμα τοῦ νὰ παραστήσω ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος τὸ μάλιστα ἀκτινοβόλον κάλλος τῆς Βενετίας;

— Ναί, εἶπεν αὐτῇ, τοῦτο θὰ κάμη τὸν Γεωργιόνη νὰ ἐπιστρέψῃ.»

Καὶ ὁ Μόρτος ἤρχισε τὴν εἰκόνα της.

Ἄλλ' ὅσον ἐρωτευμένος καὶ ἂν ἦτο, δὲν εὔρεν ἐπὶ τοῦ χρωματοπινακίου του οὔτε τὴν καρδιολέτηραν ἡδυπάθειαν, οὔτε τὴν δαιμονισμένην χάριν, ἣτις περιεποιεῖ θέλητρον διεγερτήριον εἰς τὴν παράδοξον ἐκείνην καλλονήν.

Μετὰ τὴν πρώτην δοκιμὴν ἡ Βιάγκκα τῷ εἶπε:

«Μόνος ὁ Γεωργιόνης ἐν τῷ κόσμῳ δύναται νὰ ἐξαικονίσῃ τὴν Βιάγκκα Λωρεντζίνη.»

Καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἐπήδησεν εἰς τὴν γόνδολάν της, ἔφθασεν εἰς τὴν παραλίαν, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἵππου της ὡς Ἀμαζῶν ἀτρόμητος, καὶ ἀνεχώρησεν αὐθημερὸν εἰς Καστέλ-Φράγκον.

Δὲν ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ ἑαυτῇ ὅτι ἐζήτηε ἐραστήν καὶ ὄχι ζωγράφον.

Ἡ Βιάγκκα Λωρεντζίνη ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν Ἐνετιδῶν τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος, αἵτινες ἐπεδίδοντο εἰς παρὰβόλους ἐρωτοδρομίας, οὐδὲν φοβούμεναι. Γυνή, καὶ τρεῖς τοιαύτη, ὑψηλόφρων καὶ Ῥωμαντικὴ, ἐπιμένουσα πεισματωδῶς εἰς τὰ ἀδύνατα, ζητοῦσα τὰς θυέλλας, ἀποφεύγουσα τὸν γλυκὺν τοῦ βίου ὄριζοντα, ὡσεὶ πάντοτε ἡ εὐδαιμονία ἔμελλε νὰ ἦναι ἠχὼ τῆς τρικυμίας.

I.

ΑΙ ΔΥΟ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Τὴν ἐπαύριον περὶ μεσημβρίαν φθάνει εἰς Καστέλ Φράγκον θερίστριά τις τὴν ἠρειπωμένην ἔπαυλιν, ὅπου ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ὁ Γεωργιόνης ἔζη κεκρυμμένος μετὰ τῆς Ῥαφαέλλας.

«Οὕτω λοιπόν, εἶπεν ἡ Βιάγκκα ὑπερβαίνουσα τὸν οὐδὸν τοῦ πυλῶνος, ἡ εὐδαιμονία κρύπτεται.»

Διεῖδε διὰ τῶν ἀναρριχωμένων ἀμπέλων τὸν Γεωργιόνη, ὅστις ἔμελλε τὴν κιθάραν του ἐν τῷ κήπῳ, καθήμενος ἐπὶ θρανίου λιθίνου παρὰ τὴν Ῥαφαέλλαν.

«Πόσον εἶναι ὠραία! εἶπεν ἡ Βιάγκκα, καὶ πόσον τὸν ἀγαπᾷ!»

Ἡ Ῥαφαέλλα ἐθεώρει γλυκὰ τὸν Γεωργιόνη μὲ βαιθεῖαν ἔκφρασιν ἔρωτος. Ἡ Βιάγκκα ἐπλησίασε λαθραίως, παραδοῦσα τὸν ἵππον της εἰς τὴν θερίστριαν καὶ περιπκτοῦσα ἀκραποδητί.

Δυναμένη δὲ ἤδη ν' ἀκούσῃ τοὺς λόγους τοῦ ἐραστοῦ, ἐστάθη ὀπισθεν δενδροστοιχίας ἐκ ζυγιῶν, καὶ συνεῖχε τὴν ἀναπνοήν της ἵνα κάλλιον ἀκούσῃ.

Τὸ τί ἔλεγον γινώσκετε ἦτο θεία διωδία ἣν ἄδουσι κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἔτος, ὅτε μὲν ἐν τῷ πεζῷ ὅτε δὲ ἐμμέτρως. Ὁ ἔρωτος γεννᾷ τὴν ποίησιν καὶ ἀπὸ ἐνὸς ἔτους τὸ ἄσμα δὲν εἶχε γηράσει οὐδεμίαν ἡμέραν, ἦτο δ' ἔτι μᾶλλον γλυκὺ διότι εἰσέδουε κάλλιον εἰς τὴν καρδίαν. Ὁ ἔρωτος εἶχε τοσοῦτον κυριεύσει τὴν Γεωργιόνη, ὥστε σχεδὸν δὲν ἐφρόντιζε πλέον νὰ ζωγραφῇ, καὶ μάλιστα νῦκαίρει νὰ εὐδαιμονῇ. Ἐπαιζε κιθάραν, ἐστιχοῦργει, διότι τὸ κιθαρωδεῖν ἢ μελοποιεῖν εἶναι ἴσον τῷ μηδὲν ποιεῖν.

Κρότος τις πτηνοῦ ἔκαμε τὸν Γεωργιόνη νὰ

στρέψῃ τὴν κεφαλὴν του ἢ Βιάγκκα ἐφαντάσθη ὅτι ἀνεκαλύφθη, καὶ ὑπῆγε θαρραλέως πρὸς τοὺς ἐρωτευμένους μὲ τὴν ὠραίαν ἀφέλειάν της.

Λοιπόν, κύριε Βαρβαρέλλη, εἶπεν, ἤδη ἀπὸ ἐνὸς ἔτους σὰς περιμένω μοὶ ὑπεσχέθητε τὴν εἰκόνα μου, καὶ δὲν τὴν θέλω παρ' ἄλλης χειρὸς ἢ τῆς ἰδικῆς σας.

Στραφείσα δὲ πρὸς τὴν Ῥαφαέλλαν:

« Ἄ! συγχωρήσατέ μοι, κυρία, εἶπεν, ἐνόμιζον ὅτι ὁ Γεωργιόνης ἦτο μόνος.»

Ἡ Ῥαφαέλλα ἠσθάνθη τρυμῆ ἐν τῇ καρδίᾳ.

« Αὐτὴ ἡ γυνὴ μὲ πλήττει καὶ μὲ φονεύει, εἶπεν ὠχρῶσα.»

Ἦδη ὁ Γεωργιόνης ἦτο ὁρθίος καὶ ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη του τὴν χεῖρα τῆς Βιάγκκας.

« Εἶναι δυνατόν νὰ μὲ περιμένετε ἀπὸ ἐνὸς ἔτους;»

— Καὶ δὲν ἐμετρήσατε τοὺς μῆνας, τὰς ἐβδομάδας τὰς ἡμέρας, ἀφ' οὗ ἀνεχωρήσατε ἐκ Βενετίας;

— Ὁχι, εἶπεν ἡ Ῥαφαέλλα, οὐδὲν ἐμετρήσαμεν.

— Τὰς εὐηλίους ἡμέρας ὄχι, ἀλλὰ τὰς βροχεράς;

— Μόνον εὐηλίους εἶχομεν.

— Ὡς ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀνεύρετε λοιπὸν τὸν χρυσοῦν αἰῶνα; Ὡ! τί ἀνιάρων πρᾶγμα πρέπει νὰ ἦναι τοῦτο! Τὸ κατ' ἐμὲ προτιμῶ τὴν Βενετίαν μὲ τὰς περιπετείας της, τὰς ζοφεράς νύκτας της, τὰς σπινθηροβόλους διασκεδάσεις της, τὰ μυστήριά της, τὰς προσωποδοφίας καὶ τὰς τραγωδίας της.»

Ὁ Γεωργιόνης ἐπέσυρε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου του ὡσεὶ ἐξαλείφων τὴν ἐνθύμησιν ὀνείρου.

Ἄ! ναί, ἡ Βενετία, εἶπε, τὰ παλάτια καὶ αἱ ἐκκλησίαι της, τὸ Ῥιάλτον καὶ ἡ πλατεῖα τοῦ ἀγίου Μάρκου. Εἶδετε τὸν Μόρτον δὰ Φέλτρον;

— Ἐρωτᾶτε ἂν τὸν εἶδον; Βασιλεύει ἐν τῷ ἐργαστασίῳ σας. Ἠθέλησε νὰ μὲ ζωγραφίσῃ, ἀλλ' ὁ χρυσοῦς χρωστήρ σας εἰς τὴν χεῖρά του μεταβάλλεται εἰς ἀργυροῦν, τὸ δὲ πῦρ σβέννυται ἐπὶ τοῦ χρωματοπινακίου. Θέλετε λοιπὸν ὁ Τισιανὸς νὰ στεφανωθῇ μὲ τὰς δάφνας σας;

Ἡ Ῥαφαέλλα ἔβλεπε τὴν Γεωργιόνη ἀνησυχῶς.

«Τί μέλλει ν' ἀποκριθῇ;» Ἠρώτα ἑαυτὴν περίλυπος.

Ὁ Γεωργιόνης ἔμεινεν ἐπ' ὀλίγον σιωπηλός· στραφεὶς δὲ πρὸς τὴν ἐρωμένην του, τῇ εἶπεν ἀποτόμως. «Ῥαφαέλλα, θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Βενετίαν.»

— Οὐδέποτε, ἐψιθύρισε αὐτῇ ὠχρῶσα καὶ κατκρίνουσα δύο δάκρυα.

— Ἐλα, ἔλα, μὴ λυπεῖσαι ἡ κυρία Βιάγκκα Λωρεντζίνη θὰ γευματίσῃ μὲ ἡμᾶς, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ ετοιμασθῶμεν διὰ τὴν ἀναχώρησιν.»

Παρετέθη τὸ γεῦμα ἡ εὐθυμία τῆς Βιάγκκας ὑπῆρξε θορυβώδης, ἡ Ῥαφαέλλα ὅμως κάτωχρος καὶ περίλυπος προσεπάθει νὰ μειδιᾷ ὁ δὲ Γεωργιόνης ἦτο ὅτε μὲν κατηφής ὅτε δὲ εὐθυμῶς κατηφής μὲν διότι ἀπεσπᾶτο ἀπὸ τὴν καρδίαν του, εὐθυμῶς δὲ διότι ἡ νεότης ἦτις ἀγαπᾷ τὸ ἀπροσδόκητον, ἤνοιγε πάλιν αὐτῇ ἀπάσας τὰς προσδοκίας τῶν Ἐνετικῶν εὐτραπeliῶν.

ΙΑ'.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΑΦΑΕΛΛΑΣ

Τὴν ἐσπέραν ἡ σελήνη ἀνέτειλεν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς ἐπαύλεως. Τρεῖς ἵπποι ἦσαν σεσαγμένοι ἐν τῇ αὐλῇ.

Ἄλλ' ὁ τρίτος δὲν ἀνεχώρησεν.

«Ἐλθέ, Ῥαφαέλλα, εἶπεν ὁ Γεωργιόνης εἰς τὴν ἐρωμένην του. Τὸν Αὐγουστον ἡ σελήνη εἶναι ὁ ἥλιος τῶν ὁδοιπόρων. Ὁ ἀναχωρήσωμεν μὲ εὐθυμον καὶ ὠραίαν συνοδίαν, ἀφ' οὗ ἡ κυρία εὐαρεστεῖται νὰ ἔλθῃ μεθ' ἡμῶν.

— Λοιπὸν ἀναχώρησον, εἶπεν ἡ Ῥαφαέλλα, θὰ σὲ περιμένω ἐνταῦθα ὅταν βαρυνθῆς ἐκ τῶν ἐνετικῶν τέρψεων, θὰ ἐπανέλθῃς.

— Εἶσαι παράφρων! Ἐδῶ θ' ἀποθάνῃς ἐξ ἀνίας.

— Ἐν Βενετίᾳ θ' ἀπέθνησκον ἀπὸ λύπην προτιμῶ λοιπὸν ν' ἀποθάνω ἐξ ἀνίας. Ἀφ' οὗ προσκαλεῖσαι εἰς τὴν Βενετίαν ἀπελθε. Πρέπει νὰ ἐνοῆς καλῶς ὅτι δὲν θὰ ὑπάγω αὐριον εἰς τὴν Βενετίαν νὰ εὐθυμῶσω τὴν δυστυχή ἐκείνην, ἣτις ἦτο τόσον εὐτυχῆς σήμερον τὸ πρῶτ.

— Ἀλλά, κυρία μου, ἐγὼ δὲν θὰ σ' ἐμποδίσω τοῦ νὰ ἦσαι εὐτυχῆς, εἶπεν ἡ Βιάγκκα.

— Ἐτι ἄπαξ λέγω ὅτι εἶναι παράφρων, εἶπεν ὁ Γεωργιόνης, ὅστις εἶχεν καὶ στιγμᾶς κτηνωδίας ἀφ' οὗ θέλει νὰ ζήσῃ ἐδῶ, ἄς ζήσῃ ἐγὼ δὲν εἶμαι νήπιον καὶ ἀναχωρῶ μὲ ὑμᾶς.

— Γεωργιόνη, Γεώργιέ μου, δὲν θ' ἀναχωρήσῃς, διότι ἐὰν ἀναχωρήσῃς, δὲν θὰ σ' ἀφήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃς.»

Ὁ ἀνυπόμονος ζωγράφος δὲν ἤκουσε πλέον τὴν χρυσοῦν φωνὴν τῆς Ῥαφαέλλας, ἣτις ἦτο ὅλη ἡ μουσικὴ τῆς ψυχῆς του.

«Ῥαφαέλλα, ἀφ' οὗ ὁμιλεῖς οὕτω δὲν σ' ἀκούω πλέον ὕγιεναι.»

Ἡ Ῥαφαέλλα γονυπετής ἐσύρετο ἱκετεύουσα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἐραστοῦ τῆς.

«Ἐλεος, μὴ μ' ἀφήσης· ν' ἀποθάνω ἄνευ σοῦ.»

Καί, ὡς ἐπὶ τῆς προκυμίας τῶν Σκλάβων, ὠχρίασεν αἴφνης καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς πλακός.

Ἡ Βιάγκρα ἦτο ἤδη ἔφιππος. Ὁ Γεωργιόνης ἐξέβαλε κραυγὴν, αὐτὴ προσέδραμε, τὸν εὖρε δ' ἔξω φρενῶν καὶ ἀνεγείροντα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὴν δυστυχή Ῥαφαέλλαν.

«Ἀπέθανε! τῆ εἶπε· σὰς λέγω ὅτι ἀπέθανε!»

Ἡ δὲ Βιάγκρα ἤρχισε νὰ γελᾷ.

«Δὲν ἀποθνήσκει τις διότι θὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Βενετιαν, καὶ μάλιστα ὅταν μέλλῃ νὰ ἐπανεύρῃ ἐκεῖ τόσους ἐραστάς.

— ὦ κυρία, μὴ γελᾶτε! ὑμεῖς τὴν ἐφρονεύσατε.»

Ὁ Γεωργιόνης ἐνγκαλιζέτο τὴν Ῥαφαέλλαν.

«Τάλαινα κόρη! δὲν τὴν ἐγνώρισαν ἦτο ἀγία.»

Ἡ Βιάγκρα, κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐψιθύρισε μετὰ συγκινήσεως.

«ὦ Γεωργιόνη, συγχωρήσατέ με.»

Ὁ Γεωργιόνης μᾶτῃν προσεπάθει νὰ ἀναστήσῃ τὴν νεκράν.

«Κυρία, τὴν ἐφρονεύσατε! Ἄχ, διὰ τί ἤλθετε;»

Ἄνεστήκωσε καὶ ἡ Βιάγκρα τὴν Ῥαφαέλλαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς.

«Γεωργιόνη! Γεωργιόνη! συγχωρήσατέ με, εἶπεν, ἀλλ' ἐάν δὲν ἤρχομιν, ἤθελον ἀποθάνει ἐγὼ αὐτῆ.»

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΕΝ Τῷ ΓΡΑΦΕΙῶ

ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ

ΕΝΘΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

33 — ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ — 33

ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΤΑ ΕΞΗΣ ΒΙΒΛΙΑ

- 1) Ὁ Α' καὶ Β'. τόμος τῆς Πολιτικῆς καὶ Φιλολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως ἐκ σελ 416 ἕκαστος Ν. Δρ. 6.
- 2) ἸΩΑΝΝΟΥ ΘΑΥΜΗΤΟΥ, τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς χειρουργίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἱατροῦ τάγματος κ.τ.λ.: Ἐγχειρίδιον περὶ τῆς σωματικῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν. . . Ν. Δρ. 3.
- 3) ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΟΡΤΑΚΗ: Λογικὴ. Ἐκδ δευτῆ ἐπιμελείᾳ Α. Ι. Ὀλυμπίου. . . . . Ν. Δρ. 2.
- 4) Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑ Δ. Φ. ὑφηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ: Ἡ Ἀθηνα ἢ παρὰ τὸ

Βυρβάκειον εὐραθεῖσα ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἀθηναῖν τοῦ Παρθενῶνος. . . . . Ν. Δρ. 4.

- 5) ΚΩΝΣΤ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ γραμματέως Α'. τάξεως παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ τῆς Δικαιοσύνης: Γνωμοδοτήσεις τῆς εἰσαγγελίας τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων. . . . Ν. Δρ. 5.
- 6) Γ. Χ. ΒΑΦΑ: Μελετὴ ἐπὶ τῶν μεταλλικῶν ὕδατων Λουτρακίου. . . . . Ν. Δρ. 2.
- 7) » Περὶ τῆς διφθερίτιδος ἐν Ἀθήναις: ἀγεγνώσθη ἐν τῇ ἱατρικῇ ἐταιρίᾳ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 7 Μαρτίου 1880. . . Ν. Δρ. 1.50.
- 8) » Περὶ τῆς παραλύσεως τοῦ προσωπικοῦ νεύρου. . . . . Ν. Δρ. 2.
- 9) Α. ΣΟΥΤΣΟΥ: Σάτυροι: ἔκδοσις νεωτάτη. . . . Ν. Δρ. 4.
- 10) Δ. Γ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΥΛΟΥ: Μῦθοι καὶ διάλογοι πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνήθων. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 11) » Ἡ φωνὴ τῆς καρδιάς μου, λυρική συλλογὴ, βραβευθεῖσα εἰς τὸν Βουτσίνατον ποιητικὸν ἀγῶνα τοῦ 1873. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 12) Α. Ν. ΣΤΟΥΠΗ: δικηγόρου καὶ ὑφηγητοῦ: Πλάναι Συνταγματικαὶ, ἀπόσπασμα ἀνεκδότου πραγματείας περὶ τοῦ καθ' ἑλίου δημοσίου δικαίου. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 13) ΕΔΜΟΝΑ ΑΒΟΥΤ: Ἡ κενόδοξος γυνὴ καὶ ἄλλα διάφορα μετάφρασις. . . . . Ν. Δρ. 2,50.
- 14) ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ ῥοδοδάκτυλος ἡώς, σύγγραμμα οἰκογενειακόν. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 15) ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΣΜΙΑ: Ὁ Τιμόθεος καὶ ὁ Φιλῆμων, ἱστορία διδύμων χριστιανῶν, ἠθικὸν διήγημα πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 16) ΑΛΒΕΡΤΟΥ ΔΥΜΟΝ: Οἱ Βούλγαροι: ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 17) Σ. Ε. ΣΤΕΦΑΝΟΥ: Πολιτικὴ τῶν Γερμανικῶν κρατῶν ἐν Ἀνατολῇ. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 18) ΑΝΔΡΕΟΥ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ: Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς Καραμάνου τὴν 6 Φεβρουαρίου 1884 κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Δεσμοῦ. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 19) ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΡΙΑΔΑ: γυμνασιάρχου: Λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ κη'. Ἰουνίου 1884 ἡμέρᾳ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων ἐν τῷ ἐν Ἀδριανουπόλει ἑλληνικῷ γυμνασίῳ. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 20) ΕΦΑΜΕΙΝΩΝΑ ΔΕΑΗΓΙΩΡΓΗ: Τεκτονικὸν μνημόσυνον ἐν τῇ ἐν Σμύρῃ ἑλληνικῇ τεκτονικῇ Στοῦτ ἢ Νίκη. . . . . Ν. Δρ. 4.
- 21) Γ. Α. ΑΙΝΑΝΕΡ: Ἐγχειρίδιον ἐμπειρικῆς ψυχολογίας κατὰ τὴν μέθοδον τῆς ἐπαγωγῆς, μεταφρασθὲν ἐκ τῆς Ε'. τοῦ γερμανικοῦ ἐκδόσεως ὑπὸ Δημ. Ἰωαννίδου Ὀλυμπίου Ν. Δρ. 3.
- 22) ΝΙΚΟΛ. Ε. ΜΑΝΙΤΑΚΗ Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον ἢ Καζαμίας τοῦ 1882, μετὰ εἰκονογραφῶν 8^{οῦ} Σελ. 80. . . . . Ν. Δρ. 4.